

Siyonist Yahudi Kimliği: Kassız Yahudilikten Steroidli Siyonizme

 Semiha Karahan^a

Özet

XIX. yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkan Siyonizm, modern Yahudi milliyetçiliği olarak tanımlanmaktadır. Siyonizm, Batı’da anti-Semitizm ve milliyetçilik gibi popüler düşünce ve inanç akımları neticesinde gelişen Yahudi Meselesine çare olacağını iddia ederek Yahudilere kurtuluşu vaat etmiştir. Bu paralelde başlangıç hedeflerini İbranice dil devrimi yapmak, milliyetçi karakterde yeni bir İbrani kimliği inşa etmek, Yahudileri Filistin’e kolektif olarak göç ettirmek ve orada egemen ve bağımsız bir Yahudi devleti kurmak şeklinde belirlemiştir. Bünyesinde seküler Batılı değerlerle Yahudiliğin pür dini doktrinlerini harmanlayan Siyonizm, hedeflediği yeni kimlik inşasında da aynı yöntemi takip etmiştir. Siyonistler milliyetçilik ve ulusalcılık gibi modern kavramlarla Yahudi teolojisinde oldukça önemli bir inanç meselesi olan seçilmişlik ilkesini harmanlamıştır. Böylece ortaya hem modern hem antik hem Batılı hem de Ortadoęulu ama en önemlisi de toprak eksenli bir kimlik yapısı çıkararak bununla bazı Yahudilerin belleğini aşılamışlardır. Bu bellek aşılması neticesinde Siyonistler amaçladıkları gibi yeni bir İbrani kimliği inşa etmeyi “başarmıştır.” Ancak bu kimliğin Yahudi geleneğindeki teolojik kimlik yapısıyla benzer olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Siyonist Yahudi kimliği XX. yüzyıldan bugüne Filistin tarihinin ve coğrafyasının tanıklık ettiği üzere hegemonyacı, kendisinden başkasına yaşam hakkı tanımayan, teolojik sömürgeci bir karakterde olup faşist ve şovenisttir.

Anahtar Kelimeler: Filistin, Siyonizm, Anti-Semitizm, Milliyetçilik, Seçilmiş Halk İnancı, Siyonist Kimlik

Zionist Jewish Identity: From A Muscleless Judaism To Steroid Boosted Zionism

Abstract

Zionism, which emerged in Europe in the 19th century, is defined as modern Jewish nationalism. Zionism promised salvation to the Jews, claiming that it would be a solution to the Jewish Question, which developed as a result of popular ideas and belief systems in the West such as anti-Semitism and nationalism. In this context, its initial goals were to carry out a Hebrew language revolution,

^a Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi SBE/Dinler Tarihi, semkarahan@hotmail.com, ORCID 0000-0002-5105-5736.

build a new Hebrew identity with a nationalist character, facilitate the collective migration of Jews to Palestine and establishing a sovereign and independent Jewish state there. Zionism, which blends secular Western values with the purely religious doctrines of Judaism has followed the same method in constructing this new identity. Zionists combined modern concepts like nationalism and national identity with the principle of chosenness, a key theological issue in Jewish belief. Thus, they created an identity that was both ancient, Western and Middle Eastern, and most importantly, territorial, an identity that implanted itself into memory of some Jews. As a result of this memory implantation, Zionists "succeeded" in building a new Hebrew identity as they intended. However, it is difficult to argue that this identity closely resembles the theological identity structure in Jewish tradition. The Zionist identity, as evidenced by the history and geography of Palestine from the 20th century to the present, is hegemonic, denying the right to life to anyone but itself, and embodies a theological, colonialist character that is fascist and chauvinistic.

Keywords: Palestine, Zionism, Anti-Semitism, Nationalism, Chosen People Belief, Zionist Identity.

Giriş

Yahudi modern döneminin en önemli ürünlerinden biri olan Siyonizm, çoğunluğu seküler karakterdeki Yahudiler tarafından kurgulanmış ve XIX. yüzyılın Avrupa'sında ortaya çıkmış bir teopolitikadır. Bahis konusu yüzyılda Yahudilere karşı dini bazlı nefretin biçim değiştirilerek ırkçı bir nefrete dönüşmesiyle Avrupa'da anti-Semitizm adında yeni bir fenomen doğmuştur. Anti-Semitizm Yahudileri sosyal, siyasi, psikolojik birçok açıdan menfi yönde etkilemiştir. Bu ırkçılığın Yahudiler üzerindeki etkilerinin neticelerinden biri Siyonizmdir. Yaşadıkları toplumlara entegre olamadıkları için normalleşemeyeceklerini düşünen bazı Yahudiler, adeta Avrupalılara bir cevap verme güdüsüyle kendi milliyetçiliklerini yani Siyonizmi kurgulamıştır. Dolayısıyla Siyonizm hem ortaya çıktığı mekan ve zaman hem de barındırdığı kavramlar paralelinde Batılı bir ideolojidir. Batılı olmasının bir başka nedeni de ideolojinin kuramcılarının çoğunluğunun Yahudi dini, geleneği ve toplumuna karşı herhangi bir bağ ve aidiyet duymaması ve milliyetçilik, ulus devlet, emperyalizm gibi modern kavramları benimsemesidir. Sayılan bu kavramlar ve daha fazlası Siyonist ideolojinin yapıtaşlarıdır. Bu nedenle Siyonizm en basit tanımıyla modern Yahudi milliyetçiliğidir. Diğer taraftan Siyonizm kendi ideolojisini Tevrat ve vaat edilmiş topraklar ve seçilmişlik inancı gibi Yahudiliğin pür dini doktrinleriyle harmanladığı için sadece bir politika ve milliyetçilik biçimi değil bir teopolitikadır.

Siyonizm, Yahudi dinine başarıya ulaşmak için ihtiyaç duymanın da ötesinde kendisini Yahudiliğin yerine ikame etme gibi bir çabayla Yahudilere kurtuluşu vaat etmiştir. Yahudi meselesinin çözümünde tek çarenin bir Yahudi devleti kurmak olduğunu iddia ederek ve amaçlayarak başlangıç hedeflerini Yahudilerin kolektif olarak Filistin'e göç ettirmek, İbranice dil devrimi yapmak ve laik ve milliyetçi karakterde yeni bir İbrani kimliği inşa etmek şeklinde belirlemiştir. Siyonizm hedeflerine ulaşmak için oldukça pratik ve pragmatik bir şekilde Tevrat'a demir atmıştır. Çünkü devlet kurmak için aradığı toprağı da halkı da Tevrat'ta vaat edilmiş topraklar ve seçilmişlik anlatılarında bulmuştur. Ancak bu, Siyonizmin teokratik bir devlet ve dindar bir toplum inşa etmek istediğı manasına gelmemektedir. Aksine Siyonizm yeni İbrani kimliğinin seküler ve milliyetçi karakterde ve toprak için mücadele eden "kaslı" bir savaşçı şeklinde tahayyül etmiştir. Bunu

başarmak için de İbranice dil devrimi yaparak ulusalcı bir tarih kaleme almış ve Filistin'e göç eden Yahudilerin zihinlerini Siyonist eğitim sistemiyle milliyetçilikle kodlamıştır. Bu hususta belirtilmesi gereken önemli nokta, Siyonist eğitim sisteminin merkezinde Tanah anlatılarının seçici ve dini hükümlerinden ayıklayıcı bir tonda yer aldığı gerçeğidir. Öyle ki Siyonistler göç eden Yahudilerin belleklerine, Tanah'ın savaş anlatılarından ve Eretz İsrail için mücadele eden savaşçılarından oluşan bir tarihi dolayısıyla savaş ve şiddet olgusunu aşlamıştır. Böylece Siyonistler yeni milliyetçi ve savaşçı karakterde bir İbrani kimliği inşa etme hedeflerine ulaşmıştır.

Siyonist kuramcı ve liderler Avrupa'da iken "anormal" ifadesiyle tanımladıkları Yahudilerin normalleşmelerinin tek yolunun Filistin'e göç ederek orada bir devlet kurması olduğunu iddia etmişlerdir. Dolayısıyla Siyonistlerin diasporadaki Yahudileri anormal, Filistin'de Siyonist çabalara hizmet edenleri ise normal olarak sınıflandırdığını söylemek mümkündür. Siyonizmin normal olduğunu iddia ettiği yeni İbrani kimliğinin ya da daha doğru bir ifadeyle Siyonist kimliğin yakın geçmişten bugüne psikolojik ve kriminal açıdan analizi yapıldığında bu normallik iddiasının tartışmaya açık olduğu muhakkaktır. Bu paralelde Siyonistlerin normallikten kasıtlarının ne olduğu da kriminal bağlamda değerlendirilebilir. Çünkü inşa ettikleri ve yeni İbrani kimliği olarak adlandırdıkları Siyonist kimlik saldırgan, şiddet yanlısı, hegemonyacı karakterde faşist milliyetçi veya radikal dindardır. Bu, Siyonizmin Yahudi geleneğinde daha önce pek de benzeri görülmemiş bir kimlik icat ettiğini göstermekle birlikte anti-Siyonist rabbilerin iddiasıyla ideolojinin Yahudiliğe karşı işlediği büyük bir suç ve ihanettir.¹ Seküler anti-Siyonist Yahudiler için ise Siyonizm bir hastalıktır ve bu kimliğe bürünenler de hasta olmuştur. Siyonist eylemlerin hastalıktan ötürü işlenen suçlar olduğu kabul edildiği takdirde tedavi ihtiyacı doğmasının yanı sıra hastalık nitelendirmesi bu suçları işleyenlere yargı yolunun kapanmasını sağlayabilir. Ne var ki multidisipliner bir analizle Siyonizm ideolojisini benimseyenlerde oluşan defektler Psikiyatri biliminin ışığında teşhis edilebilir. Bu paralelde, Siyonistlerin yeni İbrani kimliğini "kaslı vücut" yapıları savaşçıları şeklinde inşa etme gayesiyle vardığı neticenin kas olmadığı, steroidli yapay bir vücut ve steroidin komplikasyonları neticesinde sağlığını yitirmiş akıl ve ruh defektli bir kimlik olduğu iddia edilebilir. Nitekim Siyonist kimlik adeta aynı amaçla steroid kullanarak komplikasyon yaşayan ve psikiyatrik vaka haline gelen kişilerde olduğu gibi agresyon (salırgan ve şiddet yanlısı) ve psikotik özelliklerde bir tablo ortaya koymaktadır.²

Bu makalenin odak noktası Siyonizmin inşa ettiği yeni İbrani kimliğini analiz etmektir. Ek olarak geleneksel Yahudi kimliğiyle Siyonist kimlik arasındaki büyük farklara dikkat çekerek bu yolla ideolojiye dair bazı bilgileri açığa çıkarmaktır. Bu doğrultuda makalenin

1 Siyonizm'e karşı ileri sürülen teolojik eleştirilerle ilgili bkz. Eldar Hasanoğlu, "Anti-Siyonist Yahudilerin Dini Argümanları ve Değerlendirilmesi," *Filistin Araştırmaları Dergisi*, Özel sayı: Kudüs'te Kimlik ve Mekan (Nisan 2025): 264-266.

2 Steroid kullanımı kişide Psikiyatrik açıdan yan etkiler yapabilmektedir. Vakaların bir kısmında yan etkilerin oldukça ağır bir tabloyla seyrettiği kaydedilmiştir. Steroid kullanımının yol açtığı Psikiyatrik hastalıklar arasında, mani, hipomani, depresyon, duygu durum bozuklukları, deliryum, intihar düşüncesi, ajitasyon ve agresyon vardır. Ve psikotik özelliklerin de çoğunlukla bu tabloya eşlik ettiği kaydedilmiştir. Abdullah Bolu, Murat Erdem, Funda Yiğit Yalçın, Hüseyin Günay, "Steroid Kullanımına Bağlı Ortaya Çıkan Mani Olgusu," *Journal of Mood Disorders* 3, no. 2 (2013): 74-76.

birinci bölümünde Yahudi geleneğindeki teolojik Yahudi kimliğinin özellikleri seçilmiş halk inancı çerçevesinde incelenecektir. İkinci bölümde ise Siyonizme dair kısa bir bilgilendirme yapılarak milliyetçiliğin ideolojinin ortaya çıkışında oynadığı önemli role değinilecektir. Ayrıca milliyetçiliğin Siyonizmin temel yapıtaşlarından biri olduğu ve ideolojinin milliyetçi karakterde yeni bir İbrani kimliği inşası hedefini gerçekleştirmek için yaptığı hamleler aktarılacaktır. Tüm bunları sağlamak adına teolojik ve tarihi boyutta bilgilere yer verilerek makale boyunca betimleme ve tarihsel fenomenolojik yöntemiyle bir anlatım yapılması amaçlanmaktadır.

Teolojik Yahudi Kimliği

Yahudilik, dünyanın yaratılışının yegane nedeni ve “Nur” olarak betimlediği (Sül. Öz. 6:23) Tora/Tevrat merkezli bir dindir. Tanrı’nın varlığı, Musa’nın peygamberliği ve Tevrat’ın yanılmazlığı gibi akidelerin yer aldığı (Maimonides’in sıraladığı) 13 maddelik bir iman esasına sahiptir. Bunun yanı sıra Tevrat’taki 613 mitzvot (hükümler) da halahayı yani Yahudi şeriatını oluşturmaktadır. Halaha/Yasa’nın birçok hükmünün, iman esaslarında yer alması da Yahudi teolojisindeki iki önemli doktrin ve paradigma etrafında şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu doktrinler Yahudiliği diğer dinlerden farklılaştıran vaat edilmiş topraklar ve seçilmiş halk inancıdır. Söz konusu dini doktrinler Yahudi din alimleri tarafından Tevrat’ta yer alan İbrahim Ahdi ve Sina Ahdini dayandırılarak geliştirilmiştir.

Vaat edilmiş topraklar inancı ilk İbrani atası Avraam/İbrahim’e ve onun soyuna Siyon/Kudüs merkezli Eretz İsrail’in Tanrı tarafından bir mülk olarak sonsuza kadar verildiğine yönelik geliştirilmiş bir dini doktrindir. Seçilmiş halk inancı da vaat edilmiş topraklar doktrininin içkin bileşenidir. Seçilmişlik doktrini Tanrı’nın yine İbrahim itibarıyla İsrailoğulları’nı seçtiği, onları kutsal ve üstün kıldığı ve bu ayrıcalığın zamanın sonuna kadar süreceği yönünde geliştirilmiş bir inanç meselesidir. Her iki doktrin başta İbrahim olmak üzere İbrani atalarıyla ve Yahudi dininin merkezindeki peygamber Moşe/Musa ile Tanrı’nın yaptığı antlaşmaların neticesidir. Tanrı, İbrahim’i seçerek onunla ahitleşmiş ve ahit kapsamında ona başta toprak olmak üzere birçok lütuf bahsetmiştir. İbrahim döneminde sadece küçük bir aileye bahsedilen bu ayrıcalıklar Mısır’da bir sülale iken zamanla topluluk haline gelen, sonrasında Musa ile Çıkış yaparak toplum düzenini alan ve Musa aracılığıyla Tanrı ile ahitleşen İsrailoğulları’na aktarılmıştır. Dolayısıyla Tanrı’nın İbrahim ile yaptığı antlaşmanın Sina Ahdi ile İsrailoğulları’nın dini ve milli zeminini oluşturarak toplumsal açıdan bir bağ vazifesi gördüğünü söylemek mümkündür.³

Seçilmiş halk inancı “Tanrı’nın has ve kutsal kavmi” gibi bir anlayış ekseninde antik dönemden postmodern zamana Yahudi geleneğinde, sosyolojisinde ve psikolojisinde çok önemli şekillendirici bir paradigma işlevselliğindedir. Seçilmişlik inancının doğası gereği kibir ve korku arasında gidip gelen bir duygu ve davranış biçimine yol açtığı belirtilebilir. Nitekim ilahi düzlemde seçilmek bireye gurur duygusunu kazandırdığı gibi büyük bir sorumluluk da yüklemektedir. Yahudi tarihinden de anlaşıldığı üzere bu dini doktrin

3 Eldar Hasanov, *Nuh Kanunları ve Nuhilik* (İstanbul: İSAM Yayınları, 2015), 67-78.

Yahudilerin diğer halklara bakış açısını şekillendirmesinde ve yaşadıkları toplumlardan ayrışmasının da nedenlerinden biridir. İlahi düzlemde seçildiğine inanmak Yahudilerin Tanrı'nın temsilcisi olduklarına kanaat getirerek dini bağlamda birçok yükümlülük altına girmesini sağlarken toplumsal açıdan da her ne kadar fazlasıyla modern bir terim olsa da ırk saflığını korumaları gerektiğini düşündürmüştür. Yahudiler diaspora tarihinin büyük kısmında gerek konservatif düşünceler gerek de Yahudi karşıtlığı nedeniyle yabancı evlilik hatta sosyal ilişkilerden kaçınarak dış dünyaya kapılarını kapatmıştır. Ancak bu hususta ne kadar başarılı oldukları da ayrı bir tartışma konusudur. Nitekim sürgün Yahudilerin - sosyolojik kanunlar- gereği yabancı unsurlarla karışmamasını neredeyse imkansız kılmıştır. Ek olarak antik dönem de dahil olmak üzere ilahi düzlemde seçilmiş olduğuna inanmak doğal olarak Yahudilerin diğerlerine bakış açısını şekillendirmiştir. Bir cümleyle ifade etmek gerekirse Yahudiler Tanrı tarafından seçilen tek halk olduğuna göre dünyanın geri kalanı seçilmemiştir. Dolayısıyla ortaya düalist bir düzen çıkmaktadır; bir tarafta seçilmiş kutsal halk Yahudiler, diğer tarafta ise seçilmemiş diğer tüm milletler. Bu paralelde seçilmiş halk inancının Yahudi sosyolojisini ve psikolojisini şekillendiren başlıca faktör olduğu söylenebilir. Üstelik ve özellikle de Yahudiliğin kurumsallaşma süreci incelendiğinde seçilmiş halk inancının Yahudi dini geleneğini de fazlasıyla etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. İfade edilmesi gereken hususlardan biri de seçilmişlik inancının Yahudilerin kimlik adlandırmalarını ve kimliğin içeriğini belirleyen başlıca paradigma olduğudur.

XX. yüzyıla kadarki tarihin çeşitli evrelerinde Yahudiler farklı kimlik tanımlamalarıyla varlık gösterse de bu kimlik adlarının her biri seçilmiş halk inancıyla direkt bağlantılıdır. Bu bağlantı da Yahudi kimliğinin dini tonda inşa edildiğini göstermektedir. Yahudi kimliğinin nasıl isimlendirildiğini göstermek amacıyla öncelikle teolojik ve tarihi iki kabule değinmek gereklidir. Yahudi geleneğine göre Yahudiler Tanrı'nın planı dahilinde İbrahim itibarıyla tarih sahnesine ve varlık sahasına çıkmış ve Sina Ahdi ile de bu varlıkları dini açıdan net bir şekilde anlam kazanarak Tevrat'ın izdüşümü olmuştur. Yani Yahudi halkının dini tondaki etnik başlangıcı İbrahim'e, Yahudiliğin başlangıcı ise Musa'ya dayandırılmaktadır. Bu inanç ve düşüncenin temelinde Yahudi kutsal kitabı Tora'da anlatıldığı üzere İbrahim'in Tanrı tarafından seçilmesi ve Musa'nın Tevrat'ı vahiy yoluyla alması yatmaktadır. Tüm bunlar Yahudi kimliğinin "Tora Halkı" veya "Ahit Halkı" şeklinde adlandırılmasına yol açmıştır. Bu iki isim Yahudileri ifade eden ve şekillendiren çatı vazifesi gören kimlik kartlarıdır. Ek olarak kimlikel bağlamda bir kronoloji yapmak gerekirse İbrahim'in göçüne istinaden ortaya çıkan "İvri/İbrani" ifadesinin bir başlangıç olduğu belirtilmelidir. Bunu Yaakov/Yakub'a Tanrı tarafından verilen isim; "ilahi varlığa üstün gelen" manasındaki "Yisrael/İsrael/İsrail" ve onun oğullarını kastedecek şekilde "Bene-Yisrael/İsrailoğulları" şeklindeki adlandırmalar takip etmektedir. İsrailoğulları'nın antik dönemde Filistin'deki mevcudiyetinde siyasi ve askeri açıdan ön plana çıkan Yeuda Kabilesinden dolayı ve özellikle de Babil Sürgünü dönüşü itibarıyla "Yeuda/Yahudi" adlandırması kimlik tanımlamasında nihai ifade olmuştur. "Tanrı'ya daima şükreden" manasındaki Yeuda, rabbilerin düşüncesinde hem bu derin ve mühim anlam gereği hem de askeri ve siyasi bağlamda liyakat ve kabileleri birleştiren güce sahibi olduğu için İsrailoğulları'nın tamamını kapsayacak ana ifade olmayı hak etmiştir. Dolayısıyla İbrani-

İsrail-İsrailoğulları-Yahudi şeklindeki isimler Yahudilerin tarih sahnesinde aldığı kimlik tanımlamalarıdır. Yahudi geleneğine göre bu kimlik silsile Yahudi halkının kopuntusuz ve doğrusal devamlılığının bir işaretidir. Bir başka ifadeyle antik dönemde yaşamış İbrahim'den postmodern zamandaki Yahudilere yani bugüne kadar uzanan bir bağ vardır ve bu bağ da Yahudi halkının geçmişini ve tarihini oluşturmaktadır. Lakin başta tarih olmak üzere bilimsel bazı verilerle bu bağın ne kadar organik ve sağlıklı olduğu da tartışmaya açık bir konudur. Kısaca İsrail ile Yahudi kavramları arasında dini ve geleneksel açıdan kayda değer farklar olduğu ve İbrani ile Yahudi kimliği arasında da genetik açıdan önemli derecede uyumsuzluklar olduğu belirtilebilir.

Yahudi Teolojisinde Seçilmiş Halk İnancı

Yahudi geleneğinde Yahudi halkının başlangıcı İbrahim'e dayanmaktadır. Bu başlangıç Yahudiler açısından kendi ırksal kökenlerinin oldukça uzak bir geçmişe uzandığı manasına gelmekle birlikte Yahudi halkının ayrıcalıklı bir statüye sahip olduğunu göstermektedir. Bu statünün de seçilmiş halk inancı doğrultusunda kutsal ve üstün bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Tevrat'tan okunduğu üzere Tanrı, İbrahim'i kendisine muhatap kılarak onu seçmiş ve onunla ahitleşmiştir. Bu seçim ve ahitleşme Yahudi ilahiyatındaki seçilmiş halk inancının omurgasını oluşturmaktadır.

Yahudi din alimlerine göre İbrahim'in seçilme durumu ve ahitleşme biçimi ondan önceki bazı özel figürlerle yapılan ahitleşmelerden oldukça farklıdır. Adam/Adem ve Noah/Nuh gibi bazı önemli isimler de Tanrı'nın muhatabı olmuş, O'ndan vahiy almış ve ahitleşmiştir.⁴ Ancak Yahudi din alimlerinin düşüncesinde bu isimler sadece salih kul sınıfında değerlendirilebilecek şahsiyetlerdir. Ayrıca Tanrı'nın onlarla iletişime geçmesindeki ana gaye kendi varlığını ifşa etmek ve Nuh Ahdinin de gösterdiği gibi evrensel karakterdeki kuralları onlar aracılığıyla insanoğluna öğretmektir. Bundan daha önemli olan fark ise Tanrı'nın bu isimler vasıtasıyla herhangi bir kavme veya halka özel bir kutsallık ve devamlı bir seçilmişlik bahşetmemesidir. Anlatılmak istenen hususu bir örnekle açıklamak gerekirse, Tanrı Nuh'u vahyin muhatabı olarak ve ahitleşmek için seçmiştir ancak onun oğullarını seçmemiştir ve onlara özel bir statü, kutsallık veya ayrıcalık tanımamıştır. İbrahim'in seçilmesinde ise tam tersi bir durum söz konusudur. İbrahim Tanrı tarafından seçilmiş, kutsal ve üstün kılınmış ve ona tanınan bu ayrıcalıklar soyuna yani İsrailoğulları'na da bahşedilmiştir. Yani İbrahim'in seçilmişliğinde bir miras durumu ve devamlılık vardır.

İbrahim ile ilgili anlatılar Tevrat'ın 11. pereği itibariyle başlamaktadır. Ancak Yahudi din alimlerine göre bu perekten önceki bölümler İbrahim'in neden seçildiğini göstermeye yönelik hem zahiri hem de batini derinliğe haiz açıklamalardır. Yahudi geleneği açısından bu seçilme durumu aslında zamanın başlangıcında başlamıştır ve zamanın sonuna kadar da devam edecektir. Nitekim Yahudi ilahiyatında İbrahim'in seçilme anı Tanrı'nın yaratılıştaki belirlediği "İsrail projesinin" sadece zaman ve mekandaki ilk adımı, ilk dışavurumudur. Rabbilerin düşüncesinde Tanrı, her şeyi hiçlikten yarattığı sırada misyonu ve vizyonu Tevrat'ı tanımak dolayısıyla da Tanrı'yı bilmek ve O'na hizmet etmek

⁴ Hasanov, *Nuh Kanunları ve Nuhilik*, 57-66.

olan İsrail adında bir proje yaratmıştır. Talmud bu proje hakkında şöyle bir açıklama getirmektedir; yaratılışın tek gayesi Tevrat'tır ve her insan da mükemmelliğe ulaşması için yaratılmıştır ve bunu da sadece Tevrat ile mümkün kılabilir.⁵ Dolayısıyla Yahudi teolojisine göre İsrail projesi Tevrat'tır ve bu proje tüm insanlık için hazırlanmışken sadece İsrailoğulları'nın üstlendiği bir ayrıcalık olmuştur.

Tevrat müfessirleri, İsrailoğulları'nın seçilmiş halk olduğuna dair ilk bilgilerin batini biçimde Tora'nın hemen başında yaratılışla ilgili anlatının içinde saklandığına işaret etmektedir. Midraş'a göre yaratılışın ilk üç gününde yaratılanlar ile ikinci üç gününde yaratılanlar birbirini tamamlayıcı unsurlardır ve birbirine eştir. Ancak 7.gün yaratılan şabatın bir eşi yoktur bu nedenle şabat, Tanrı'ya "her güne bir eş verdiğini ancak kendisinin bir eşi olmadığı" gibi bir soru yöneltmiştir. Tanrı şabata, onun eşinin İsrailoğulları olacağını bildirmiştir.⁶ Bu yorum baz alındığında Yahudi din alimlerinin daha ilk adımda diğerlerinden oldukça farklı olduğu anlaşılan 7. gün ile İsrailoğulları'nı özel kılmaya çalıştığı söylenebilir. Talmud'da ise "Tanrı, eğer İsrailoğulları Tevrat'ı kabul ederse yaratma eylemine başlayacağını buyurmuştur" yönündeki yorum bu bağlamdaki en dikkat çekici verilerden biridir.⁷ Dolayısıyla Yahudi geleneğine göre İsrailoğulları'nın Tanrı tarafından seçilmesi daha varlık sahasına çıkmalarından önceye, zamanın başlangıcına dayanmaktadır.

Rabbilerin düşüncesinde bu seçilme durumunda Tanrı'nın adil sıfatına ters düşecek bir durum yoktur. Çünkü her şeyi ezelden itibaren zaten bilen Tanrı, İsrailoğulları'nın üstün meziyetlere sahip olacağını ve daha da önemlisi Tevrat'ı sadece onların kabul edeceğini bilmektedir. Talmud, Tanrı'nın tüm halklara Tevrat'ı teklif ettiğini sadece İsrailoğulları'nın bu teklifi kabul ettiğini iddia etmektedir.⁸ Tüm bu veriler paralelinde Tanrı'nın İsrailoğulları'nı seçmesindeki tek nedeninin Tevrat olduğu anlaşılmakla birlikte ortaya "Tanrı-Tevrat-İsrail" şeklinde bir ilişki ağının çıktığı görülmektedir. Tanrı, Tevrat'ı verdiği İsrail'i seçmiştir ve böylece İsrail Tanrı'nın yegane projesi olan Tevrat ile eşanlamlı bir düzleme gelmiştir. Bu aynı zamanda İsrailoğulları'nın "Tora Halkı" adını almasını sağlamıştır.

Yahudi müfessirlerin Tevrat'ı alegorik okuma metotları ve bu doğrultudaki batını hükümleri bir kenara Tevrat'ta İbrahim'in Tanrı tarafından seçildiğine dair net anlatımlar mevcuttur. "...Ülkenden, doğduğun yerden ve babanın evinden ayrıl, sana göstereceğim ülkeye git" dedi. Seni büyük bir millet haline getireceğim. Seni mübarek kılacağım ve ismini yücelteceğim. Bir Beraha⁹ olacaksın. Seni mübarek kılanları mübarek kılacak, seni lanetleyeni ise lanetleyeceğim. Yeryüzünün tüm aileleri senin sayende mübarek

5 Talmud Bavli, Sanhedrin 99b.

6 Midraş Raba, Bereşit 11.

7 Talmud Bavli, Şabat 88a.

8 Talmud Bavli, Avoda Zara 2b.

9 Beraha, bereket, lütuf ve mübarek kılma manasına gelmektedir. Aktarılan bu pasuk özelinde küçük bir parantez açmak faydalı olabilir. Bu pasuk teopolitik bir ideoloji olan Hristiyan Siyonizminin teolojik kısmının içeriğini dolduran en önemli pasajlardan biridir hatta teolojisinin omurgasını oluşturmaktadır. Hristiyan Siyonizmi "seni mübarek kılanları mübarek kılacak, seni lanetleyenleri lanetleyeceğim" ifadesinden yola çıkarak Yahudilere daha doğru bir ifadeyle Yahudi Siyonizmine karşı davranış ve duygularını biçimlendirmektedir.

kılınacaklar.” (Yar. 12:1-3) İbrahim’in seçildiği bu ilk anı, onun Eretz İsrail’e/Kenan Ülkesi’ne/Filistin’e göçü takip etmiştir. Böylece İbrahim Kenan’da yaşayan halklar nezdinde “ever” yani diğer taraftan geldiği için “İvri/İbrani” şeklinde tanımlanmıştır. Yahudi teolojisine göre İbrahim sadece Fırat Nehri’nin karşı tarafından geldiği için değil aynı zamanda Tanrı’ya inanmayanların karşısına geçtiği ve O’nun mesajını insanoğluna tanıtma vazifesi aldığı için bu ismi kazanmıştır. Ve İbrahim’in seçilme anı ve misyonuna başlaması itibarıyla de insanların tabiatında büyük bir değişim meydana gelmiştir.¹⁰ Tanrı tarafından seçilen İbrahim, göç ettikten sonra da vahiy almaya devam etmiştir. Yahudi din alimlerine göre bu vahiylerin her biri İbrahim’in seçildiğini daha da kuvvetlendiren delillerdir. Ancak İbrahim’den ziyade onun soyunun da seçildiğini anlatan dolayısıyla da seçilmişlik inancı açısından en önemli pasuklar, Tanrı ile İbrahim arasındaki ahitleşmeyi aktaran anlatılardır. “O gün, Tanrı Avram’la bir antlaşma yaptı ve “Mısır’daki Nehir’den, büyük nehre –Fırat Nehri’ne- kadar olan bu ülkeyi senin soyuna verdim” dedi.” (Yar. 15:18) “Şu anda yabancı olarak yaşadığın toprakları –Kenan Ülkesi’ni- sana ve ardından gelecek çocuklarına ebedi bir mülk olarak vereceğim ve onlara (soyuna) Tanrı olacağım.” Tanrı daha sonra Avraam’a “Sana gelince-antlaşmamı korumalısın” dedi. “Hem sen, hem de nesiller boyunca ardından gelen çocukların.” (Yar. 17:8-9) Bu iki pasuk Yahudi teolojisinde İbrahim ahdinin delilleri olmakla birlikte İbrahim’e bahsedilen seçilme ve toprak gibi ayrıcalıkların onun soyuna da verildiğini ispat etmektedir. Bir başka ifadeyle İbrahim kendi soyuna bir miras bırakmıştır ve bu mirasın kapsadığı lütuflardan en önemlileri de seçilmek ve vaat edilmiş topraklardır. Ve küçük ama önemli bir parantez açarak Yahudi teolojisine göre bu mirasa İbrahim’in tüm çocuklarının varis olmadığı belirtilmelidir. İbrahim’in mirasını sadece Yitshak/İshak (Yar. 26:2-4) almış ondan da sadece Yakub’a (Yar. 27:1-4) kalmış nihayetinde ise Yakub’un 12 oğluna devretmiştir. Buna paralel olarak ortada seçilenler olduğu kadar seçilmeyenler de vardır. Ve bu seçilmeyenler de önce İbrahim’in ilk oğlu Yişmael/İsmail sonrasında ise İshak’ın oğlu Esav’dır. Rabbilerin bu konudaki açıklamaları oldukça dikkat çekicidir. Onların düşüncesinde Tanrı başlangıçta Tevrat’ı onlara da sunmuştur ancak İsmail soyu “çalmayacaksın” emrini, Esav soyu ise “öldürmeyeceksin” emrini duyduğunda Tora’yı reddetmiştir.¹¹

Çıkış’tan sonra Musa’nın çöldeyken Tevrat’ı alması ve İsrailoğulları’nın Musa aracılığıyla Tanrı ile ahitleşmesi (Sina Ahdi) ise seçilmişlik inancı bağlamında bir zirvedir. Tevrat’tan Tanrı’nın Musa aracılığıyla İsrail’i seçtiğini ve ahidini tekrarladığı okunmaktadır. “Moşe Tanrı’ya çıktı. Tanrı dağdan ona seslenerek (şöyle) dedi: “Yaakov Ailesi’ne (tam olarak) şöyle söyleyecek, Bene Yisrael’e anlatacaksın: ‘Mısır’da yaptıklarımı ve sizi kartal kanatları üzerinde taşıyıp ve Kendim’e yaklaştırdığımı bizzat gördünüz. Şimdi- Bana kayıtsız şartsız itaat eder, Antlaşmam’ı korursanız, dünyanın tümü bana ait olmasına rağmen, tüm halklar arasında Benim özel Hazinem olursunuz. Siz Benim için bir Koenler krallığı ve kutsal bir ulus olmalısınız. Bene Yisrael’e aktaracağım sözler bunlardır.” (Çık. 19: 3-6) Sina Ahdi hem İsrail’in seçildiğinin tekrarlanması hem de bu seçilmenin artık büyük bir topluma atfedildiğinin açık beyanıdır. Nitekim başlangıçtaki İsrail projesi Tevrat,

¹⁰ Talmud Bavli, Avoda Zara 9a.

¹¹ Talmud Bavli, Avoda Zara 2b.

yeryüzüne inmiş ve somut düzlemde çöldeki İsrailoğulları tarafından kabul edilmiştir. "...Tanrı'nın konuştuğu her şeyi yapacağız ve dinleyeceğiz!" (Çık. 24:7) Talmud'a göre çöldeki İsrailoğulları Tanrı'yı "Tek" ilan edince Tanrı da buna karşılık "Ben de sizi dünyada tek ve benzersiz ilan ediyorum" demiştir.¹² Dolayısıyla Sina Ahdi İsrail'in seçilmesinin zirve noktasıdır ve İsrail'in Tanrı'nın halkı olmasının ve İsrailoğulları şeklinde adlandırılmasını resmi başlangıcıdır. İbrahim ile başlayan bu dini tondaki kimliğin, Musa zamanında bir halk bilincine dönüştüğünü de söylemek mümkündür.¹³

Sonuç olarak Yahudi teolojisindeki seçilmişlik inancı, seçilmiş halk doktrini yukarıda aktarılmış literal anlatımlar ve dini hükümlerin kümülatifinden oluşmaktadır. Ve bu bilgiler paralelinde seçilmişlik inancı kapsamında kurgulanan teolojik Yahudi kimliğine dair şunları söylemek mümkündür. Yahudiler Tanrı'nın İsrail projesidir, yaratılışın tek gayesi Tevrat'ı üstlenen ve Tevrat'a hizmet edebilecek tek halktır. Bu nedenle İbrahim ahdinin de gösterdiği üzere Yahudiler Tanrı tarafından seçilmiş yeryüzündeki tek özel, üstün ve kutsal halktır ve bu ayrıcalık da zamanın sonuna kadar sürecektir. Yine İbrahim ahdinin sağladığı tüm lütuflar da Yahudi halkına miras kalmıştır. İşte bu noktada en önemli mirasın vaat edilmiş topraklar olduğu belirtilmelidir. Rabbilere göre bu toprak başışı tüm zamanlardaki Yahudilere yöneliktir. Dolayısıyla daha önce İbrahim'in seçilme anıyla "Tanrı-Tevrat-İsrail" şeklindeki üçlüye dördüncü olarak toprak olgusu eklenmiştir. Böylece Yahudi teolojisinde "Tanrı-Tevrat-İsrail-Eretz İsrail" şeklinde dört unsurdan oluşan güçlü bir kutsal sistem ortaya çıkmıştır. Bu bakış açısıyla Tanrı, Tevrat için evreni yaratmıştır, Tevrat'ı sadece İsrailoğulları kabul etmiştir bu nedenle de Tanrı İsrail'i seçmiştir, seçtiği bu halka da Tevrat'ın hükümlerinin tamamının uygulanabildiği yeryüzündeki tek kutsal toprağı Siyon merkezli Eretz İsrail'i vermiştir. Buna koşut olarak başta Tanrı olmak üzere Tora'nın ve Siyon'un kutsallığının İsrailoğullarına aktarılması da kaçınılmaz olmuştur. "... Yisrael, Tanrı için kutsaldır." (Yer. 2:2-3) Bu bulaşıcı kutsallık Yahudi halkının bizatihi kendisini kutsaması ve Tanrı'nın temsilcisi olduğuna inanmasını sağladığı gibi tarihlerini de kutsamasına imkân tanımıştır.

Seçilme durumunun kapsamı hakkında sağlam bir temel oluşturmak adına Yahudi teolojisindeki "İsrailoğulları'nın seçilmesindeki tek neden Tevrat'ı kabul etmeleridir" yönündeki ana düşüncenin altı önemle çizilmelidir. Bu paralelde ortada sadece dinsel tonda bir seçilme olduğu ve bu seçilmişlikte ırksal ve topraksal bir yön olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İsrail'i halk yapan tek faktör Tevrat'tır. Nitekim Yahudi teolojisinde Siyon merkezli Eretz İsrail'e ziyadesiyle büyük bir önem atfedilse de toprak Yahudi varoluşunun temelini oluşturmaz. Yahudi varoluşunun merkezinde Tevrat vardır ve Yahudilerin vatanı Tevrat'ın bizatihi kendisidir. Bunun en büyük göstergesi de Tevrat'ın çölde verilmesi ve "10 Emrin" içerisinde toprağa dair bir mitzvanın yer almamasıdır.¹⁴ Ayrıca Yahudi teolojisine göre seçilme durumu İsrailoğulları'na birçok karakter özelliğinin bahşedilmesini de sağlamıştır. Ancak seçilmek olumlu meziyetler ve

12 Talmud Bavli, Berahot 6a.

13 Aharon Lichtenstein, *Leaves of Faith: The World of Jewish Learning* (New Jersey: Ktav Publishing House, 2003), 72.

14 Yeshayahu Leibowitz, *Peuple, Terre, Etat. trans. Catherine Neuve and Eglise Gerard Haddad* (Paris: Plon, 1995), 95-96.

toprak gibi lütuflar sağlamakla birlikte yüklediği sorumluluk gereği birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Çünkü Yahudi teolojisinde İsrail'in seçilmesi şartsız veya koşulsuz değildir yani Yahudiler kendi davranışlarını belirlemede özgür değildir. Tevrat'ta belirtilen davranış kalıplarının dışına çıkıldığı ve dini hükümlere uyulmadığı takdirde lütuflar kadar büyüklükte belalar da seçilmişlik inancına dahildir. Bu nedenden ötürü seçilmişlik hem kibre hem de korku ve tedirginliğe yol açan zıt kutuplu çalışan bir inançtır. "İsrail ceza ve belaları bilmesine rağmen Tevrat'ı kabul ederek ne kadar farklı, yüce ve benzersiz bir halk olduğunu ispat etmiştir" gibi geleneksel dini yorumlar bu zıt kutuplu inancın kibir tarafındaki izdüşümünün örneklerinden biri olarak gösterilebilir. Aksi yönde ise Tanrı'nın hükmü gereği sürgündeyken Tanrı'nın sözünü diğerlerine öğretmeye çalışmak, Siyon'u asla unutmuyarak hayatlarının bir parçası haline getirseler de dini emirler gereği Eretz İsrail'e göç etmemek, barışı önemsemek ve modern dönemden bir örnek vermek gerekirse de Siyonizme karşı çıkmak seçilmişlik inancının korku ve tedirginlik tarafına verilebilecek örneklerdir.

Seçilmiş Halk İnancı Kapsamında Yahudi Kimlik Özellikleri

Yahudi din alimlerine göre seçilmek İsrailoğulları'na birçok lütf kazandırdığı gibi görev de yüklemiştir. Ve bunlar da İbrahim ahdinin sınırsız zaman özelliğinden dolayı sonsuza kadar sürecektir. Çünkü Tanrı, söz/yemin etmiştir ve O'nun yemininden dönmesi beklenemez.¹⁵ Bu nedenle İsrailoğulları günahkar olsa da seçilmişlikleri hükmünü yitirmez. Yahudi tarihi ve teolojisinden İsrail'in günah işlediğinde seçilmiş olmasına rağmen büyük ceza ve belalara çarptırıldığı anlaşılmaktadır. Rabbiler, cezalandırılmalarını İsrail'in seçilmenin getirdiği sorumluluklara uymamasına bağlamıştır. İsrail, Tevrat'a uymadığında ahitleşmeyle kendisine verilmiş tüm lütufların pasif hale geçmesine neden olmuş ve halahaya aykırı davrandığı için de cezalandırılmıştır. Buna rağmen Tanrı ne İsrail ile arasında yaptığı ahitleri ne de onlara bahsettiği lütufları hükümsüz kılmıştır sadece teşuva/tövbe edecekleri zamana kadar geçici süreyle askıya almıştır. Dolayısıyla Yahudiler Tevrat'a tam uygun ve uyumlu şekilde dindarca yaşasalar da Tevrat'ı terk edip günahkar olsalar da onlar Tanrı'nın halkı kalmaya ve O'nunla yaşamaya devam etmektedirler. "Çünkü Tanrın Aşem, Merhametli Tanrı'dır, seni bırakmayacak..." (Yas. Tek. 4:31) Tanrı, onları bırakmayacaktır keza İsrail, O'nun sevdiği tek halktır.¹⁶

Rabbiler Tevrat'tan ("...sizi diğer halklardan, Bana ait olmanız için ayırdım", Lev. 20:26) destek olarak Tanrı ile İsrail arasında özel bir ilişki olduğunu iddia etmiştir. Onlara göre bu büyük lütf sadece Yahudilere bahşedilmiştir ve bu özel ilişki Yahudi halkını diğer milletlerden net bir şekilde ayrılmasına tek başına bile yeterlidir. Farklı bir açıdan bakıldığında, Tanrı'nın Yahudilerle birebir, diğer milletlerle ise genel bir ilişki kurduğu anlaşılmaktadır.¹⁷ Bu paralelde rabbiler, diğer milletlerin Yahudilere dikkatli davranması gerektiği yönünde iddialar geliştirmiştir. Çünkü onlar Tanrı'nın sevdiği halktır ve Tanrı'nın İbrahim'e belirttiği gibi (Yar. 12:3) İsrail'i lanetleyen aslında kendisini lanetlemiş olacak ve ilahi cezaya çarptırılacaktır.¹⁸ Aksi yönde ise diğerleri Yahudilere karşı iyi

15 Tora ve Aftara Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla: Şemot, çev. Moşe Farsi (İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010), 24.

16 Rashi on Exodus 19: 4.

17 David Novak, *The Election of Israel: The Idea of Chosen People* (New York: Cambridge University Press, 1995), 14.

18 Midraş Raba, Bamidbar 20: 19.

davranırsa mükafatlandırılacaktır. Yahudi geleneğindeki bu bakış açısı Yahudi varoluşunun garanti altına alındığı hükmüyle güçlendirilmiştir. Rabbilerin düşüncesinde seçilmiş ve kutsal olan Yahudi halkının Tevrat'a sadık kaldığı müddetçe hem bu hem de öbür dünyadaki varlığı Tanrı tarafından garantiye alınmıştır. Tanrı İbrahim'e "soyunu toprağın tozu gibi yapacağım..." (Yar. 13:16) diyerek hem Yahudi halkının sayılamayacak kadar bereketli ve kalabalık olacağını hem de sonsuza kadar var olacağını müjdelemiştir.¹⁹ Çünkü Tanrı, metaforik anlamda bir "magen/kalkan" (Yar. 15:1) gibi Yahudileri sonsuza kadar koruyacaktır. Dolayısıyla teolojik bağlamda Yahudiler Tanrı'ya sığınarak O'nun kendilerini koruduğundan ve İsrail'i kölelik yurdu Mısır'dan çıkardığı gibi kendilerini kurtaracağından her zaman emin olmalıdır. Bu sadakat ve "tevekkül" durumu Yahudilerin "yıldızlar" (Yar.13:16) gibi erişilmez mertebede ve her şeyin üstünde olmasını sağlayacaktır. Rabbilere göre bu üstünlük Musa ahdinin gösterdiği üzere en yüksek mertebeli hizmet meleklerinin dahi üstündedir.²⁰ Yahudi geleneğine göre Tanrı'nın kutsal ve özel kavmi olan İsrail'e mucizeler bahşedilmiştir, bu nedenle de İsrail aslında "mucize bir halktır." Din alimlerinin düşüncesinde bu mucize hal, üç büyük annenin (Sara, Rebeka, Rahel) kısırlıklarına rağmen doğurabilmeleri ve Yosef/Yusuf'un kuyudan ölmeden çıkabilmesi ve Mısır'da esirlikten vezirliğe yükselmesiyle sabittir.²¹ Ama bunlardan daha da önemlisi Mısır'dan Çıkış İsrail'in mucize oluşunun en büyük delilidir ve Tanrı bu mucizesini tüm zamanlardaki Yahudiler için gerçekleştirmiştir. Bir başka ifadeyle aslında Tanrı tüm zamanlardaki Yahudileri kurtarmıştır. Bu paralelde tüm zamanlardaki Yahudiler Çıkış yapmış ve yapmakta ve Sina'da Tevrat'ı almış ve almaktadır. (Çıkış, Yahudi teolojisinde geniş zaman perspektifiyle okunan bir hadisedir.) "Kutsal ve Mübarek olan yalnızca atalarımızı kurtarmadı, bizi de onlarla birlikte kurtardı."²²

Yukarıda bazıları aktarılan lütufların devamlılığını sağlamak için Yahudilerin tüm dini hükümlere uyması ve onlara tavsiye edilen bazı karakter özelliklerini taşıması gerekmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında birazdan örnekleri verilecek karakter özelliklerinin zorunlu bir görev olduğunu da söylemek mümkündür. Yahudilerin uyması gereken dini hükümler aslında Tevrat'ın tamamıdır ve 613 mitzvotun her birinin tek tek gözetilmesi başlıca koşuldur. Ayrıca bireyselden ziyade kolektif dindarlık da Sina Ahdinin lütuflarının devamlılığı için şarttır. "Bugün Aşem'i, senin Tanrın olacağı, O'nun yollarında yürüyüp hükümlerini, emirlerini ve kanunlarını gözeterek Sözü'nü dinleyeceğin şekilde benzersiz ilan ettin." (Yas. Tek. 26:17) Sina Ahdinde, çöldeki tüm Yahudilerin Tanrı tarafından muhatap alınması ve her birinin de antlaşmayı kabul etmesi kolektif dindarlık şartının nedenidir. Çünkü çöldeki İsrailoğulları'nın tamamı Tevrat'ın hükümlerini yerine getirmek için yemin etmiştir ve nasıl ki onlar Tanrı'nın yemininden dönmesini beklemiyorsa, kendileri de yeminlerinden dönmemelidir. Yahudi teolojisine göre bu kolektif yemin neticesinde Tanrı tüm zamanlardaki Yahudileri birbirine bağlamıştır. Böylece dini kuralların bireyselden kolektife toplumsal bazda yaşanması için her Yahudi

19 Midraş Tanhuma, 1.

20 Sforno on Deuteronomy, 8:2:3.

21 Louis Ginzberg, *The Legends of The Jews I*, trans. Henrietta Szold (Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1913), 206, 261-262.

22 Rabbeinu Bahya on Shemot 13:9.

birbirine karşı sorumludur. Talmud'da geçen ifadeyle "tüm Yisrael birbirinden sorumludur" ve halkın tamamı kurallara uyduğunda nimetler devam edecek, birkaç kişi dahi din dışı davranırsa belalar tüm halkın başına gelecektir.²³

Seçilmişlik kapsamında Yahudilere karakter özelliklerinin nasıl olması gerektiği hakkında görevler verilmiştir. Yahudi teolojisinde sahip olunması gereken karakter özelliklerinin öncelikle Tanrı sonrasında ise üç İbrani atası ve Musa'nın izinden gitmek için bir zorunluluk olduğu defalarca vurgulanmıştır. Talmud'a göre Yahudiler öncelikle ve kesinlikle kendilerine Tanrı'yı örnek almalıdır. "Tanrı nasıl Merhametli ise, sen de aynı şekilde merhametli ol. Tanrı nasıl Şefkatli ise, sen de şefkatli ol. Tanrı nasıl Dürüst ise, sen de dürüst ol. Tanrı nasıl Kutsal ise, sen de kutsal ol."²⁴ Yahudiler, üç İbrani atasının izinden giderek dünyada şefkatin, Tanrı'ya adanmışlığın ve Tevrat'ın temsilcisi olmak zorundadır. Bunlar her bir Yahudinin davranış biçimi olmalıdır.²⁵ Ayrıca evrenin en alçakgönüllü insanı Musa gibi de tevazu sahibi ve edepli olmalıdırlar. Talmud Yahudilerin ayırt edici üç özelliğini "merhametli, sıklılgan ve iyiliksever" şeklinde sıralamış ve bir Yahudinin edep dışı ve merhametsizce davrandığı takdirde Sina Ahdine tanıklık eden bir ataya sahip olmadığını savunmuştur.²⁶ Yahudiler bu karakter özelliklerine sahip olunca ancak hem kendilerinin hem de dünyanın geri kalanının ayakta kalmasını sağlayabilecektir. Teolojik açıdan Yahudiler şefkatli olmayı asla unutmadan gerektiği takdirde sadece kendi onurlarını korumak için silahlı bir mücadeleye girebilirler. Kendi onurları da aslında sadece putperestlikle mücadeleyi kapsamaktadır. Nitekim İsrail'i özel kılan unsur fiziksel güç ve savaşma kabiliyeti değil, Tevrat'ın hükümlerine bağlılık gösterip Tanrı'yı temsil ederek örnek bir halk olmasıdır.²⁷ Buna koşut olarak Yahudilerin aslında başlıca görevi ve varoluş nedeni, Tevrat öğrenmeleri ve öğretmeleridir. Ve hiçbir zaman da Tevrat'ı öğrenmekten dolayı da kibirli olmamalıdırlar.²⁸ Yani şefkatli ve merhametli olmak kadar kibirli olmamak da Yahudilere verilmiş dini bir emirdir. Buna ek olarak Yahudi teolojisinde bir Yahudinin kin gütmesi de yasaktır. Kendisine kötülük yapıldığında dahi affetmeli ve asla intikam almamalıdır.²⁹

Bunların yanı sıra Yahudiler, Yakub'un ilahi bir varlık veya meleklerle gürüşmesinden ders çıkararak her daim kötülükle mücadele etmelidir.³⁰ Bu mücadeleyi hem kendilerini hem de tüm dünyayı manen üst seviyelere yükseltmek için yapmalıdır.³¹ Lider olduklarında ataları gibi liyakat sahibi olmalı, güçlü olduklarında ise Şimon ve Levi (Yar. 34:1-31) örneği üzerinden ne kadar yanlış olduğu gösterilen öfke, hiddet ve şiddetten kaçınmalıdırlar. Ayrıca putperest olmayan yabancı halklarla bir arada yaşadıklarında barış yanlısı olup iyi ilişkiler kurmalı, Tevrat'a aksi düşmediği takdirde bulundukları ülkelerin yasasına ayak

²³ Talmud Bavli, Sanhedrin 27b

²⁴ Talmud Bavli, Şabat 133b.

²⁵ Mişna, Pirkey Avot 2:1.

²⁶ Talmud Bavli, Nedarim 2a.

²⁷ *Tora ve Aftara Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla: Devarim*, çev. Moşe Farsi (İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010), 9.

²⁸ Mişna, Pirkey Avot 2:9.

²⁹ Harry Lesse, "Samson Raphael Hirsch," *Yahudi Felsefesi Tarihi*, ed. Daniel Frank ve Oliver Leaman (Ankara: Hece Yayınları, 2018), 735.

³⁰ Midraş Raba, Bereşit 77.

³¹ Rabbeinu Bahya on Genesis 32: 25.

uydurmalı ve o devlete sadık olmalıdırlar.³² Teolojik açıdan Yahudiler önce birbirlerine karşı sorumludur ve çekişmeden toplumsal bir bütünlük içinde yaşamalıdır. Ancak daha geniş bir perspektiften seçilmişlik kapsamındaki ayrıntılar da göz önünde tutularak Yahudilerin tüm dünyaya karşı vazifeleri olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda örnekleri verildiği gibi lütufların geçerli ve yürürlükte kalması için Yahudilerin takınması gereken karakter özellikleri ve yapması gereken görevler önce birbirlerine sonra da özellikle monoteist inanca sahip olan halklar olmak üzere tüm dünyaya karşı vazifeleridir.

Yahudi tarihi ve teolojisi bu kuralların dışına çıkıldığında seçilme ayrıcalığının sağladığı lütufların askıya alındığı bunun yerine belaların indirildiğini göstermektedir. Antik dönemde Tevrat'ın ihlal edilmesi üstelik bu ihlalin vaat edilmiş topraklarda yapılması ve Yahudilerin terk edemedikleri bazı davranışların buna sebep olduğu anlaşılmaktadır. (Siyon'da işlenen sevaplar da günahlar da misliyle değil katlarla çarpılarak karşılık bulur) Bu nedenle Tevrat'ta Yahudilere karşı övgüler olduğu kadar yergiler de vardır. "Tanrı, Moşe'ye "Bu halkı gördüm" dedi. "Dik başlı bir halk bu."³³ Yahudi teolojisine göre dik başlılık (İbranice kaynaklarda ensesi kalın ifadesiyle yer etmiştir) Yahudilerin günahkarlıkta inatçılık yapması, peygamberlere kulak tıkaması ve sapkınlık yapmasına yol açmıştır. Böylece erdem ve dürüstlükten uzaklaşmışlardır.³⁴ Ayrıca birbirlerine dahi kötülük ve ikiyeüzlülük yapmışlar ve barışı önemsemeyerek saldırganlığı ve savaşı benimsemişlerdir.³⁵ Dolayısıyla yıkıcı karakter yapılarıyla Tanah'ta da defalarca belirtildiği gibi günah üstüne günah işlemişler ve Yasa'yı terk etmişlerdir. İşte bu günahkarlıklarından ötürü birçok İsrail peygamberinin de önceden uyardığı gibi en önemlisi sürgün olmak üzere başlarına onlarca bela gelmiştir. "İsrail düşecek", "tapınma yerleri yok olacak, İsrail halkı sürgün edilecek, her yere cesetleri serilecek..." (Amo. 5:2, 7:9,11, 8:3) "İsrail Krallığı, Yahudilerin kendi aralarındaki gereksiz çekişmelerinden dolayı yıkılmıştır."³⁶

İzdüşümleri Babil Sürgününde görünen ve halen Büyük Diasporada görünmekte olan tüm bu belalara rağmen Yahudi teolojisi açısından İsrail'in seçilmişlik hakkı zamanın sonuna kadar devam edecektir. Rabbilerin düşüncesinde seçilmenin getirdiği lütufların askıdan indirilebilmesi için Yahudilerin Tevrat'ın hakimiyeti altında dindarca yaşaması şarttır. Yani çok dua etmek, çok tövbe etmek, çok tzedaka/sadaka vermek ve sürgündeyken uyulması gereken mitzvaları yerine getirmek zorundadırlar. Vazifelerinin sadece Tanrı'ya karşı olduğu, Eretz İsrail'e karşı tek vazifelerinin ise Siyon'u hayatlarının dini bir parçası haline getirmekten öteye geçmemesi gerektiği belirtilmelidir. Hemen tüm cezaların içinde yer aldığı sürgün belası, Yahudiler dindarca yaşayıp kefaretlerini ödediğinde ve böylece Davud oğlu Mesih geldiğinde son bulacak nihayetinde yeniden lütuflarla ödüllendirileceklerdir.

32 Sifrei Devarim, 104:7. Dina Demalhuta Dina: Diasporada bulunduğu sürece o ülkenin kanununu senin için geçerlidir.

33 Çıkış 32: 9. Ayrıca bk. Çıkış 33: 3, 34:9; Yasanın Tekrarı 9:6, 10:16.

34 Sforno on Deuteronomy, 9: 6.

35 M.Yakov Rabkin, *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*, çev. Şahika Tokel (İstanbul: İletişim, 2014), 78-79.

36 Talmud Bavli, Yoma 9b.

Siyonizmin İnşa Ettiği Teopolitik Yahudi Kimliği

Yahudi Siyonizmi XIX. yüzyılın hemen ilk yarısında Avrupa'da "Siyonizmin Öncüleri" şeklinde adlandırılan isimlerle fikrîsel düzlemde başlamış, 1890'da N. Birnbaum tarafından ismi konulmuş, T. Herzl'in çabalarıyla 1897'de düzenlenen I. Siyonist Kongresiyle kurumsallaşmış ve 1948'de Filistin'de devletleşerek resmileşmiştir. Yahudi Siyonizminin kendi tarihi silsilesi bu şekildeyken ortaya çıkış nedeni ve hedeflerine binaen tanımı da "modern Yahudi milliyetçiliği" veya "modern Yahudi ulusal bağımsızlık hareketi"dir. Siyonizm, birçok faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış bir harekettir. Avrupa'da ulusalcılık, ulus devlet, ırk teorileriyle beslenen milliyetçilik gibi akımlar ve yine bu popüler düşünce veya inanç biçimleriyle bağlantılı olarak artan ırkçılık Avrupa Yahudilerini fazlasıyla etkilemiştir. Batılı halklarda milliyetçilik duygusunun artması ve bunun düşünce ve eyleme dökülmesiyle, Avrupa'da yüzlerce yıl süren Yahudi nefreti yeni bir biçim almıştır. Hristiyanlığın V. yüzyılda Akdeniz'den başlayarak tüm Avrupa'ya yayılan hakimiyetiyle Yahudilere karşı dini gerekçelerle gelişen ve eyleme dökülen nefret, modern döneme gelindiğinde ırksal gerekçelerle bir ırkçılığa anti-Semitizme dönüşmüştür. Bir başka ifadeyle Batı'daki dinsel nefret modern dönemde ırksal nefrete dönüşmüş ve ortaya yeni bir fenomen; anti-Semitizm çıkmıştır. Bunun paralelinde de Batı'da "Yahudi Meselesi/Sorunu" adında yeni bir fenomen daha doğmuştur.

Hem milliyetçilik hem de bu popüler akımla içkin anti-Semitizm Yahudileri sosyolojik, psikolojik, siyasi, zihinsel birçok açıdan derinlikli boyutlarıyla etkilemiştir. Anti-Semitizm sosyal alanda pogromlar ve psikolojik baskılarla Batı'daki Yahudilere fazlasıyla zarar vermiştir. Yahudi meselesini bu ırksal nefretin menfi etkilerini, tümünü kapsayan bir olgu şeklinde açıklamak mümkündür. Anti-Semitizmin Yahudiler üzerindeki etkilerinin en önemli neticelerinden biri siyasi alanda ve zihin dünyasında kendi milliyetçiliklerini yani Siyonizmi kurmalarına neden olmasıdır. İrksal nefretin muhatabı olan Batı'daki bazı Yahudiler, Yahudi meselesine çare olacağı düşüncesi ve iddiasıyla Siyonist ideolojiyi kurgulamıştır. İdeolojinin Batı'nın milliyetçiliğine cevaben Avrupa'daki dünya görüşü birbirinden farklı karakterdeki Yahudiler tarafından kurgulandığını söylemek daha doğru olacaktır. Siyonist kuramcılarının hepsinin milliyetçilik ve emperyalizm gibi Batı değerlerini benimsediğini ve savunduğunu ve ideolojilerini de bu minvalde şekillendirdiği belirtilmelidir. Nitekim milliyetçilik, emperyalizm, tarihe dönüş, hegemonya ve kolonyalizm Siyonist ideolojinin yapıtaşlarıdır. Bunun yanı sıra Siyonizm, Yahudi diniyle bir bağ kurarak ve ideolojisini Yahudiliğin pür dini doktrinleriyle harmanlayarak, kendisini diğer tüm milliyetçilik biçimlerinden farklı kılmıştır. Dolayısıyla Siyonizm bir siyaset veya milliyetçilik biçimi olmaktan ziyade bir teopolitikadır. Tevrat'ı ve Yahudi dinini oldukça pratik ve pragmatik bir şekilde kullanan Siyonist kuramcılar başlangıç hedeflerini Yahudileri Filistin'e göç ettirmek, İbranice dil devrimi yapmak ve milliyetçi karakterde yeni bir İbrani kimliği inşa etmek şeklinde belirlemiştir. Siyonistler bu hedefleriyle asıl amaçlarını yani egemen, bağımsız bir Yahudi devleti kurma maksatlarını hem gerçekleştirebileceklerine hem de sürdürebileceklerine inanmıştır.

Siyonizmin Ortaya Çıkışında Güçlü Etkisiyle Milliyetçilik

Siyonizmin çözmeyi vaat ettiği Yahudi meselesi, Yahudilere eşit ve özgür yurttaşlar fırsatı sunan 1791'deki Napolyon Fermanı sonrasında Avrupa'da yaşanan bazı gelişmeler neticesinde hasıl olmuştur. Belirtilen fermanla Fransa'daki Yahudilere özgür yurttaşlar olma fırsatı verilirken bu yenilik aşamalı bir şekilde Avrupa'ya (Doğu Avrupa hariç) yayılmış böylece Batı'da asırlarca gettolara sıkıştırılmış Yahudiler için yeni bir dönem başlamıştır. Yahudi ve Avrupa tarihinde "emansipasyon/özgürlük" ifadesiyle yer eden bu dönem Yahudiler açısından yepyeni bir zamanın başlangıcıdır.³⁷ Eşit yurttaşlık vaadi gettoların kapılarının hızlıca açılmasını sağlamış ve bazı Yahudilerin yaşadıkları toplumlara entegrasyon çabasını beraberinde getirmiştir. Değişmek isteyen ve aslında kendisini Yahudi dini ve geleneğinden ziyade Batılı hisseden, modern değerlere sahip Yahudiler gettolardan hızlıca çıkmış ve topluma entegre olmaya çalışmıştır. Dolayısıyla emansipasyonu, entegrasyon takip etmiştir. Entegre olmak isteyen Yahudiler açısından bunu başarmak aslında zamana ve mekana entegre olmak manasına gelmiş ve bunu "normalleşebilmek" için şart görmüşlerdir. Aksi yönde ise gettolardan çıkmak istemeyen Yahudilerin mevcudiyetinden de bahsedilmelidir. Bu kesim Yahudiler dini saiklerden ötürü değişime direnç göstermiştir. Böylece daha önce şekilsel olsa da homojen bir yapı gösteren Yahudiler XIX. yüzyılın Avrupa'sında toplumsal açıdan bölünmüştür. Bir tarafta "değişmeyen" geleneksel Yahudi profili diğer tarafta ise "değişen" "Tanrısız Yahudi" veya S. Freud'un kendisini tanımlamak için kullandığı "laik Yahudi" profili hasıl olmuştur.³⁸

Özgürleşme vaadiyle gettolardan çıkan yeni Yahudi profili yaşadığı topluma tüm gücüyle entegre olmaya çalışmıştır. Ancak çok geçmeden bu çabanın nafile olduğu anlaşılmıştır. Nitekim Batı'da özellikle de Napolyon Savaşlarıyla yaygınlaşan ulus, ulus devlet anlayışı ve yine özellikle antropoloji ve biyoloji gibi bilim dallarının verdiği yetki ve destekle ırk teorileriyle beslenen ve tarih biliminin kadim halk, kadim geçmiş gibi argümanlarının katkısıyla biçim alan milliyetçilik Yahudilerin yaşadıkları toplumlara entegrasyonuna engel olmuştur. Bu engel de bazı Yahudilerin asimile olmasının önünü açmıştır. Öyle ki entegrasyonu başaramayan Yahudilerin bir kısmı Hristiyanlığa geçerek kabul görebileceklerine inanmış ve vaftiz olmuştur.³⁹ Bu da entegrasyonu takiben Yahudi asimilasyonunun başladığı manasına gelmektedir. Lakin vaftizin de yapıcı bir tarafı olmamıştır çünkü Batı'da artık toplumları şekillendiren unsur din değil seküler ve modern kavramlardır. Daha açık bir ifadeyle bahis konusu yüzyılda bir Yahudinin Hristiyanlığa geçmesinin hemen hiç önemi yoktur. Zira Hristiyanlığa geçse de taşıdığı Yahudi kanı değişmemekte ve Sami ırkının ve İsrailoğulları soyunun bir mensubu olarak kalmaya devam etmektedir.⁴⁰ Bu bilgiler doğrultusunda Batı'daki Yahudi nefretinin yerini milliyetçilik ve ırk teorileriyle beslenen anti-Semitizmin aldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla XIX. yüzyılda Batı'da milliyetçilik yaygın bir kabul iken ırk teorilerinin ışığında anti-

37 Salo Wittmayer Baron, *Modern Milliyetçilik ve Din*, çev. Mehmet Özay (İstanbul: Açılım, 2007), 262.

38 Enzo Traverso, *Yahudi Modernitesinin Sonu: Muhafazakar Bir Dönüm Noktasının Tarihi*, çev. Zeynep Bursa (İstanbul: Ayrıntı, 2016), 15.

39 Hannah Arendt, *The Jewish Writings*, ed. Jerome Kohn ve Ron H. Feldman (New York: Schocken Books, 2007), 22.

40 Hannah Arendt, *Totalitarizmin Kaynakları I: Antisemitizm*, 6.bsk, çev. Bahadır Sina Şener (İstanbul: İletişim, 2016), 163-164.

Semitizm ortaya çıkmış ve bu ırkçılık biçimi de Yahudilerin kendilerine vaat edilen eşit yurttaşlık hakkını karşılıksız bırakmıştır.

Konunun inşası için bir zemin oluşturmak maksadıyla dikkat çekilen Yahudi meselesi, yukarıda vurgu yapılan gelişmelerin kümелendiği tarihi bir olgudur. Bu meselenin en önemli iz düşümlerinden birinin “Dreyfus Vakası” ve bu olayın da Avrupa ve Yahudi tarihinde çok önemli bir kırılma anı olduğunu söylemek mümkündür.⁴¹ Nitekim bu vaka, birçok Yahudinin zihninde adeta bir aydınlanma yaşayarak Siyonizme doğru yöneldiği en mühim tarihi fraksiyonlardan biridir. Özetlemek gerekirse Yahudi meselesi, Yahudilerin emansipasyon, entegrasyon ve asimilasyon hadiseleri neticesinde ve bununla birlikte milliyetçilik ve anti-Semitizmden dolayı yaşadıkları sorunlarla sosyal düzlemde kaosa sürüklendikleri, menfi yönde fazlasıyla etkilendikleri önemli olayların bütünüdür.

Yahudi meselesi, XIX. yüzyıldaki Yahudilerin büyük bir kaos yaşadıklarını ve değişen ve değişmeyen Yahudi profilleriyle ve asimilasyonla heterojen bir toplum yapısına dönüştüklerini göstermektedir. Bazı uzmanların “Yeni Getto” olarak adlandırdıkları bu kaos döneminde Yahudiler şimdiki zaman ve geleceklerini hiç olmadığı kadar bulanık görmeye başlamıştır.⁴² Bir başka açıdan Yahudilerin asırlarca yaşadığı düzen bozulmuş ve ortaya kaotik bir durum çıkmıştır denebilir. İşte bu kaos da bazı Yahudilerin zihnine yeni bir düzenin kurulmasını şart olduğunu düşüncesini yerleştirerek modern Yahudi milliyetçiliği Siyonizmi kurgulamasına neden olmuştur. Daha açık bir ifadeyle Siyonizm, emansipasyonun başarısızlığı ve milliyetçilik ve anti-Semitizm gibi faktörler neticesinde hasıl olmuş bir ideolojidir.⁴³ Siyonizm, Yahudi meselesine çare olacağını iddia ederek Yahudilere özgür ve müreffeh bir gelecek yani kurtuluşu vaat etmiş ve Yahudi toplumunun bir kısmından taraf kazanmıştır. Tüm bunlar paralelinde Siyonizmin Avrupa’daki bazı Yahudiler açısından kaostan kozmosa, anormal halden normal hale geçişin karşılığı olduğu anlaşılmaktadır. Bu da Siyonist ideolojinin, bazı Yahudilerin kurtuluş beklentisini karşıladığı manasına gelmektedir. Kurtuluşu vaat etme ve kurtarıcı olarak görülme durumu Siyonizmin Yahudi dini ve geleneğindeki en önemli doktrinlerden biri Mesih inancıyla kendisi arasında kurduğu bağı gözler önüne sermektedir. Kısaca dikkat çekmek gerekirse Siyonizm ilk andan itibaren kurtuluşu vaat ederek, yüzlerce yıldır Davud oğlu Mesih aracılığıyla kendilerine gönderilecek ilahi kurtuluşu bekleyen Yahudilere, Mesih’in tüm rollerine ortak çıkarak harekete geçme çağrısında bulunmuştur.⁴⁴ Tüm bunlar paralelinde Siyonizmin ortaya çıkışında, beslenmesinde ve taraf bulmasında Yahudi toplumunda asırlardır mevcut olan kurtuluş beklentisinin önemli bir faktör olduğunu belirtmek doğru olacaktır.

Milliyetçilik, Yahudi Siyonizmini ortaya çıkaran faktör olduğu kadar aynı zamanda ideolojiyi besleyen ve temellendiren kavramdır. Hareket sadece ortaya çıktığı dönemden

41 Bu davayla ilgili geniş bilgi için bk. Arendt, *Totalitarizmin Kaynakları*, 167-219.

42 Gabriel Piterberg, *Siyonizmin Dönüşleri: Mitler, Siyaset ve İsrail’de Araştırmacılık*, çev. Aysun Babacan (İstanbul: İthaki, 2015), 34; Michael Brenner, *In Search of Israel: The History of Idea* (New Jersey: Princeton University Press, 2018), 50.

43 Michael Brenner, *Kısa Yahudi Tarihi*, çev. Sevinç Altınçekiç (İstanbul: Alfa, 2011), 215.

44 Bu konu hakkında detaylı bilgi için bk. Semiha Karahan, “The Concept of Time and the Future Perception of Zionism Based on the Messianic Doctrine: Forcing God into the Golden Age,” *Milel ve Nihal: The Critique of Zionism* 21 (2024): 107-135.

dolayı değil modern kavramlar üzerinden temellendirilen bir ideoloji olduğu için modern Yahudi milliyetçiliği şeklinde açıklanmaktadır. Nitekim Siyonizm temellerini “milliyetçilik, tarihe dönüş, sömürgecilik ve kolonyalizm” gibi Batılı değerler üzerine inşa etmiştir. Siyonizmin İngiltere’nin sömürgeciliğine ve Almanya’nın romantik milliyetçiliğine öykündüğünü net bir şekilde söylemek mümkündür.⁴⁵ Bu öykünme ve temel alınan değerler Siyonizmin ziyadesiyle Batılı bir ideoloji olduğunu ortaya koymaktadır. Aslında hem ortaya çıktığı mekan ve zaman hem de Siyonist kuramcılarının çoğunluğunun Batılı değerleri ve seküler dünya görüşünü benimsediği göz önünde tutulduğunda Siyonizmin Batılı bir ideoloji olması gayet doğaldır.

Siyonist öncüler de dahil olmak üzere Siyonizmi kurgulayan ve kurumsallaştıran Yahudileri ortak bir bölge ve küme altında tanımlamak pek mümkün değildir. Siyonist kuramcılar Avrupa’nın farklı bölgelerinde yaşayan ve birbirlerinden farklı dünya görüşüne sahip kişilerdir. Ancak kuramcılarının hemen hepsi milliyetçilik ve anti-Semitizmden somut ve soyut düzlemde etkilenmiş kişiler şeklinde ortak bir çatı altında toplanabilir. Yine genel bir bakış açısıyla Siyonist kuramcılarının çoğunluğunun seküler dünya görüşüne sahip kişiler olduğunu belirtmek doğru olacaktır. Siyonist öncülerin arasında olduğu gibi Siyonizmin kurumsallaşma ve resmileşme sürecinde hareketin içinde rabbiler yer alsa da seküler görüşlü Yahudilerin ağırlıklı olduğu açık bir şekilde görülmektedir.⁴⁶ Tarihi veriler ve kendilerinin hayat hikayeleri göz önünde tutulduğunda Siyonist kuramcılarının çoğunluğunun, Batı’nın bir parçası olmak emeliyle entegrasyon yanlısı, Batılı değerlere sahip, Yahudi dini, geleneği ve toplumuna aidiyet hissetmeyen kendisini özellikle Alman olmak üzere Batılı hisseden kişiler olduğu açığa çıkmaktadır. Biraz açmak gerekirse Haskala’nın sağladığı esneklik ve onu takiben emansipasyonla gettodaan çıkmayı tercih eden Yahudiler bu yolla hem dini eğitime hem de geleneksel Yahudi sosyolojik düzenine sırt çevirmişlerdir. Modern dönemin tüm gereklerini zihinsel ve eylemsel açıdan yerine getirmek için çabalayan bu kesim Yahudiler, bunun zamana ve mekana yani Avrupa’ya entegre olmanın ve normalleşebilmelerinin bir yolu olduğuna kanaat getirmiştir. Aldıkları seküler eğitim ve entegre olma çabasıyla kendilerini konuşturdıkları sosyal alan bu kesim Yahudilerin doğal olarak milliyetçilik, tarihe dönüş, ilerici tarih anlayışı, sömürgecilik, kolonyalizm, materyalizm gibi bazı modern kavramları bilinçlerine yerleştirmelerine ve zihinlerini bu değerler üzerinden çalıştırmalarına neden olmuştur. Ayrıca bazıları kendisini “bulunduğu ülkelerdeki Katolik ve Protestanların yanında Musevi inancındaki vatandaşlar” bazıları da sadece etnik bir adlandırma ihtiyacı doğrultusunda “İsrailoğlu” ifadesiyle tanımlamıştır.⁴⁷ Bahsedilen zihinsel dönüşüm bu kesim Yahudilerin kendilerini Yahudi değil de Batılı hissetmelerinin ve Avrupa’ya aidiyet duymalarının nedenidir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi istedikleri bu normalleşmeyi asla elde edememişlerdir. Yaşadıkları hayal kırıklığı da bu kesim Yahudileri adeta arafta bırakmıştır. Bir tarafta koptukları ve asla geri dönmek

⁴⁵ Piterberg, *Siyonizmin Dönüşleri*, 176.

⁴⁶ Siyonizmin tüm tarihi bu bağlamda analiz edildiğinde, seküler Yahudilerin ideoloji üzerinde yönetsel ve tarafgirlik açısından hakimiyeti gözlemlenmektedir. Diğer taraftan başlangıç zamanlarına nazaran yakın geçmişten bugüne ideolojiyi daha fazla sayıda rabbinin ve dindarın benimsediği söylenebilir.

⁴⁷ Traverso, *Yahudi Modernitesinin Sonu*, 15.

istemedikleri getto diğer tarafta ise bir türlü entegre olamadıkları Batı vardır. İşte bu arafta kalanlardan bazıları Siyonizmi kurgulayan Yahudilerin ta kendisidir.

Rabbi Alkalai ve Rabbi Kalischer hariç Siyonizmin öncülerinin de Herzl gibi birçok önemli kuramcının da bu yapıda yani sadece “nüfus cüzdanı” Yahudiliğinden ibaret kişiler olduğuna vurgu yapılarak Siyonist kuramcıların Avrupa’ya entegre olmak isteyip bunu başaramadıklarında kendi milliyetçiliklerini Siyonizmi kurduğu önemle belirtilmelidir. Bu noktada çarpıcı olan taraflardan biri de Herzl üzerinden örneklendirilebileceği gibi kendi milliyetçiliklerini kuran Siyonistlerin aslında Yahudilerden ziyade öykündükleri Batılı halklara özellikle de Almanlara yönelik bir seslenişte olmaları ve onların takdirini kazanma istekleridir. Bir başka ifadeyle absorbe olamadıkları halklara bir cevap niteliğinde kendi milliyetçiliklerini kuran Siyonistler bu yolla Avrupalılara, kendilerinin de Batılı olduklarını göstermek istemiş ve onlardan onay ve övgü beklemiştir.⁴⁸ Dramatik bir biçimde “Alman milliyetçisi” olmak isterken vardıkları nokta; Yahudi milliyetçiliği olmuş böylece Avrupa’da yaşamak isterken mecburen dönüş yaptıkları mekan da Siyon olmuştur. Çünkü Siyonistler büründükleri milliyetçilik profili gereği kadim ve milli bir toprak motifine ihtiyaç duymuş ve bu ihtiyaçlarını da sadece Tanah daha doğru bir ifadeyle vaat edilmiş topraklar inancıyla karşılayabilmişlerdir. Ve yine ihtiyaç duydukları kadim halk motifini de Tevrat ve seçilmiş halk inancıyla karşılamışlardır.

Temel yapıtaşlarından biri milliyetçilik olan Siyonizm, doğası gereği tarihe dönüş yapmış ve kendisine Tanah’tan ürettiği altın bir geçmiş çağ yazmıştır. Siyonistler, diasporayı hükümsüz kılarak ve Tanah’ı bir tarih kitabıymış gibi okuyarak antik dönemden modern zamana kopuntusuz ve doğrusal bir Yahudi tarihi yazmıştır. Daha net bir açıklamayla Yahudi tarihini adeta yeniden yazmışlardır. Yazdıkları bu tarihten destek alarak Yahudilerin de diğer milletler gibi ayrı ve müstakil bir millet olduğunu daha da önemlisi seçilmiş halk inancını kullanarak Yahudi halkının kutsal, kadim ve üstün bir halk olduğunu iddia edebilmişlerdir. Yahudilerin tarihinin Tanah’ta gösterildiği üzere kutsal ve Tanrı yazgısı hatta Tanrı’nın tarihi olduğunu savunmuşlardır. Siyonistler bu iddialarıyla Yahudilerin de egemen bir devlete sahip olması gerektiğini ispat etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda kendi tarihlerinin mekânsal açıdan Siyon merkezli vaat edilmiş topraklar olduğunu dolayısıyla Filistin’de bir Yahudi devleti kurmaları gerektiğine kanaat getirmişlerdir. Keza Siyonistlere göre Yahudilerin çok fazla tarihi vardır ama çok az coğrafyası vardır ve bu az coğrafya da sadece Filistin’dir.⁴⁹ Bu kararlarını temellendirmek ve beslemek için vaat edilmiş topraklar inancına dair tüm Tanah pasajlarını dini hükümlerinden kopartarak, ayıklayıcı ve seçici bir şekilde kullanmışlardır. Bu paralelde Siyonistler tüm Yahudilere Tanrı’nın “tek kutsal halkının” Tanrı’nın “tek kutsal toprağı Kudüs’te” kendi tarihini kendi yazması bir başka ifadeyle tarihe giriş yapabilmeleri için Siyonizme destek olmaları çağrısında bulunmuştur. Geçmişe dönerek tarihe giriş yapma hedefinin Siyonizmin en önemli doktrinlerinden biri olduğu

48 Piterberg, *Siyonizmin Dönüşleri*, 84.

49 Stefan Goranov, “İrkçılık: Siyonizm’in Temel Bir İlkesi”, *Siyonizm ve İrkçılık*, haz. Türkkaya Ataöv (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982), 36.

belirtilmelidir.⁵⁰ Nitekim Siyonistlerin düşüncesinde geçmişte İbrahim'den Musa'ya ve önemlisi de Yeşu/Yuşa ve David/Davud ile kendi halk üstünlüklerini ve askeri ve siyasi başarılarını Kudüs merkezli Filistin'de yaşamışlardır. Ve gelecekte de tüm bu başarıları sadece Kudüs'te yaşayabileceklerdir. İlerici tarih anlayışından ve üretilen geçmiş altın çağ mitoslarından kaynaklı bu iddialar Siyonistlerin, Yahudilere Avrupa'dan çıkış yapmaya çağrıda bulunması hatta bu konuda onları bazı hamleler yaparak zorlamasıyla neticelenmiştir. Bu hamleler arasında, anti-Semitizmden dolayı ABD'ye göç etmek isteyen ancak ekonomik açıdan buna güçleri yetmeyen Doğu Avrupa Yahudilerinin, Siyonistler tarafından Filistin'e göç ettirilmesi dikkat çekicidir. Hayatta kalmak isteyen bu kesim Yahudiler, kendilerine Siyonistler tarafından sunulan tek seçeneğe yani Filistin'e alıya yapmak/göç etmek zorunda kalmışlardır. Daha da dikkat çekicisi, ekonomik gücü yerinde olan, sosyal ve dini gerekçelerle göç etmek istemeyen veya kendisini tıpkı Siyonist kuramcılar gibi Batılı hissederek Avrupa'dan ayrılmak istemeyen Yahudilerin, Siyonistlerin yaptıkları bazı hamlelerle Siyonizme destek vermeye ve Filistin'e göçe zorlanmasıdır.

Siyonizmin Yeni Milliyetçi İbrani Kimliği İnşası

Toprak ve halk merkezli bir teopolitika olan Siyonizm, Yahudilere kurtuluşu vaat etmiş ve bunu da başlıca hedefi olarak göstermiştir. Bu kurtuluş hedefinin pratikteki karşılığı da bir Yahudi devletinin kurulmasıdır. Yani Siyonistlere göre Yahudi meselesinin nihayete erdirebilmeleri ve Yahudileri kurtarabilmeleri için özgür, bağımsız ve egemen bir Yahudi devleti kurmak zorundadırlar. Dolayısıyla Siyonizmin başlangıçtaki ana hedefinin Yahudi devleti kurmak olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca hem bu hedefin gerçekleşmesi hem de devamlılığının sağlanması için Siyonistlerin başlangıçta belirledikleri farklı amaçlar da olmuştur. "İbrani dirilişi veya rönesansı" adıyla propagandaya dökülen bu amaçlar; İbranice dil devrimi yapmak, Yahudileri kolektif olarak Filistin'e göç ettirmek ve milliyetçi ve laik karakterde yeni bir İbrani kimliği inşa etmektir. "Anormal" olarak nitelendirdikleri Yahudi toplumunu yeni bir kimlikle inşa etme hedefindeki Siyonistler normalleşebilmelerini ulusal ve milliyetçi aparatlara indirgemişler ve ancak bunlarla toprağa yani Eretz İsrail'e bağlı bir toplum kurgulayabileceklerini düşünmüşlerdir. Bu kurguyu hayata geçirmek için de yapmaları gereken başlıca hamlelerin Yahudilere, ulusal bir dil, ulusal bir tarih bilinci kazandırmak olduğuna karar vermişlerdir. Siyonistler yeni kimlik inşası çalışmalarına Avrupa'da başlamış ve bunu Filistin'de somutlaştırmıştır.

Tarihi veriler ışığında Siyonist kuramcı ve liderlerin çağdaşları Yahudiler hakkında olumlu duygu ve düşünceler taşıdığını söylemek güçtür. Bu bağlamda Siyonist kuramcılarının entegrasyon yanlısı geçmişleri bir kez daha hatırlatılarak "değişenlerin", "değişmeyen Yahudilerden" hoşlanmadığı hatta bazısının onlardan utandığı ve nefret ettiği belirtilmelidir. Nitekim değişen Yahudilerin çoğunluğu kendileri gibi modernleşmeyerek geleneğe takılı kalan Yahudileri, normalleşmelerinin önündeki en büyük engellerden biri olarak görmüştür. Değişen Yahudilerin bir kısmı entegrasyon başarısızlığı neticesinde Siyonizmi kurduklarında, Yahudi toplumuna karşı bu duygularının değiştiğini söylemek

50 Amnon Raz Krakotzkin, "Exile, History, and the Nationalization of Jewish Memory: Some Reflections on the Zionist Notion of History and Return," *Journal of Levantine Studies* 3, no. 2 (2013): 58.

de pek mümkün değildir. Nitekim Siyonist kuramcı ve önderlerin ifadesiyle Yahudiler “anormal”, “edilgen ve çelimsiz”, “kassız” bir halktır hatta bazısına göre “parazitler gibi görüntü sergileyen bir halktır.”⁵¹ Önemli bir Siyonist kuramcı M. Nordau’nun Yahudilere yönelik kassız nitelendirmesi oldukça dikkat çekicidir. Onun düşüncesinde tıpkı Mısır’daki ataları gibi kendileri de diasporada çelimsiz insanlara dönüşmüşler ve bu hal de sadece fiziklerine değil zihinlerine de yansiyarak Yahudileri edilgen insanlar yapmıştır. Bir başka ifadeyle Nordau’ya göre Yahudiler kassızdır ve diaspora Yahudiliği de kassız Yahudiliktir.⁵² Diğer taraftan Yahudilerin, asırlarca ulusal bir dile, politikaya, siyasi lidere, toprağa, devlete ve orduya sahip ve bağlı olmadan yaşaması bu halkın normal olmadığını göstermektedir.⁵³ Anormalliğin başlıca nedenlerinden biri de Yahudilerin Talmud ile şekillendirilen din ve geleneğe sıkı sıkıya bağlılığı ve bu nedenle kendilerini dünyadan soyutlamalarıdır.⁵⁴ Ayrıca milli ve devletsel aygıtlardan yoksunluğun, faiz uygulaması ve zenginliklerinin ve Yahudilerin etrafına sıkı duvarlar ördüğü için Talmud’un anti-Semitizme yol açtığını iddia etmişlerdir. Bu paralelde Siyonist kuramcılar, Avrupalıların Yahudilerden nefret etmesine hak verdikleri de anlaşılmakla birlikte Yahudi dini ve geleneğine de karşı olumlu duygular beslemedikleri ortaya çıkmaktadır. Zira Siyonistler yeni duvarlar inşa etmek için eski duvarların yani Yahudi geleneğinin yıkılması gerektiğini düşünmüştür. Ve bu düşünceleri doğrultusunda kendi iddialarıyla Talmud’u hükümsüz kılarak Tevrat’a dönüş nosyonunu benimsemişlerdir. Ancak Siyonistlerin Tevrat’a dönüşünün dini saiklerden kaynaklı olmadığını altı önemle çizilmelidir. Siyonistlerin Tevrat’a dönüşü (bu Protestanca bir dönüştür), Tevrat’ın tefsirden (Talmud) ayıklanarak literal okunması suretiyle tüm dini hükümlerinden kopartılması maksadıyla geçici bir süreçtir. Bunun geçici bir süreç olduğunun en büyük göstergesi birazdan aktarılacağı üzere Siyonizmin “Tora halkı” nitelendirmesi taşıyan Yahudilerin kimliklerini tamamen değiştirmeyi amaçlaması ve bunu da kısmen başarmasıdır. Ayrıca Siyonistlerin Tevrat’a dönüşü, ideolojisi için aradığı kadim halk motifi için zaruridir. Bu nedenle Siyonizm anormal olarak yaftaladığı Yahudileri yeri geldiğinde de seçilmiş halk inancı paralelinde üstün ve kadim bir millet şeklinde sunmuştur. Siyonist kuramcılar bu konuda tutarsız davransalar da tutarlı oldukları husus Yahudilerin kimlik yapısının değişmesini bir şart gibi tabulaştırmalarıdır. Onların düşüncesinde bu değişim İbrani rönesansı veya dirilişi manasındadır ve bunu da sağlayacak tek vasıta toprak merkezli ideolojileri Siyonizmdir. Bu paralelde Siyonistlere göre Siyonizm aslında kaslı Yahudilik ve kaslı Yahudi halkı manasına gelmektedir.⁵⁵

Net bir şekilde Siyonistlerin yeni modern İbrani kimliğinin toprağa bağlı, laik ve milliyetçi karakterde olmasını istediği ifade edilebilir. Bunun yanı sıra onların düşüncesinde bu

51 Arthur Hertzberg, *The Zionist Idea: A Historical Analysis and Reader* (Philadelphia: The Jewish Publication Society, 1997), 374.

52 Jerry Klinger, “Max Nordau From Degeneration to Regeneration” http://www.jewish-american-society-for-historic-preservation.org/images/Max_Nordau.pdf, (erişim tarihi: 11.12.2024)

53 *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, trans. Harry Zohn (New York: Herzl Press and Thomas Yoseleff Publisher, 1960), 23.

54 Bernard Lazare, “Tarihi ve Sebepleriyle Yahudi Aleyhtarlığı, Antisemitizm,” *Çelimli Çalım*, no. 7 (Sefer 1436).

55 Meira Weiss, *The Chosen Body: The Politics of the Body in Israeli Society* (California: Stanford University Press, 2002), 1-2.

kimlik, sürgündeki Yahudi gibi edilgen karakterde değil, Tevrat'taki ataları gibi kutsal toprakta yaşayan, toprağı önemseyerek onun için savaşan, seçilmiş ve dinamik karakterde olmalıdır.⁵⁶ Bu amaca paralel olarak Siyonizm seçilmiş halk inancını ve birazdan detaylandırılacağı üzere Tanah'taki önemli dini figürleri adeta kendi ideolojisinin bir parçası haline getirmiştir. Laik ve seküler bir toplum inşa etmek istese de kendi ideolojisinin Tevrat'tan köken aldığını ve İbrahim ile başladığını savunan Siyonizm, seçilmiş halk inancına gönderme yaparak Yahudilerin seçilmiş kutsal bir halk olduğunu ve bu halkın da Filistin'de yaşamak için seçildiğini iddia etmiştir. David Ben-Gurion gibi seküler Siyonistler için kendi uluslarının üstünlüğü ve benzersizliği tartışmaya açık bir konu değilken Yahudi tarihinin hatta dünya tarihinin en önemli olayı İbrahim'in seçilmesi ve onun sadece Sare'den gelen soyuna Kenan Ülkesinin vaat edilmesidir.⁵⁷ Birçok uzmanın da vurguladığı gibi Yahudi halkının seçkin, kutsal ve üstün halk olduğu iddiası ve bu kutsanmış kimlikle kutsanmış toprağın birbirine içkin öğeler olarak sunulması Siyonistlerin Filistin'de hak talep etmelerinin önünü açmıştır.⁵⁸ Kısacası dindar veya ateist çoğu Siyonist, Tanah'taki seçilmiş halk ve bu ilkeyle bağlantılı olumlu kimlik özelliklerine dair pasukları (yine ayıklayıcı bir yöntemle okuyarak) Yahudi toplumunda bir milliyetçilik yaratabilmek ve onları bu hususta ikna etmek için söylemlerinde birer uyarıcı ve ivme kazandırıcı gibi kullanmış ve dikte etmiştir.

Başta Tevrat olmak üzere Tanah'ın, Yahudiliğin pür dini doktrinlerinin ve İbrahim gibi önemli dini isimlerin topluma dikte edilmesi Siyonizmin yeni İbrani kimliğini dindar karakterde inşa etmek istediğı manasına kesinlikle gelmemektedir. Siyonist kuramcılarının görüş, beyan ve hamleleri göz önünde tutulduğunda yukarıda da belirtildiğı gibi onların seküler ve laik karakterde bir kimlik amaçladıkları net bir şekilde anlaşılmaktadır. Üstelik ateist ve seküler Siyonist kuramcılarının düşüncesinde Siyonizm aslında Yahudilikten kurtulmak için bir fırsattır. Onlara göre Yahudiler için belirleyici olan artık din değil Siyonizmdir ve "ideoloji Yahudilikten ayrılmak için yeni bir kriterdir ve Yahudiliğın yerini modern Siyonizm almalıdır."⁵⁹ Bu bilgiler paralelinde Siyonistlerin seçilmiş halk inancını kendi ideolojilerinin yararına kullandığı anlaşılmakla birlikte bunu yapmalarındaki başlıca nedenin toprak üzerinde hak iddia etmek ve toprak odaklı bir halk inşa etmek olduğu ortaya çıkmaktadır. Üstelik Siyonistler Yahudi varoluşunun sadece toprakla devam edebileceğini iddia etmiş ve bu savlarıyla da Yahudilere ideolojiyi benimsemeleri için adeta "şantaj" ve baskı yapmıştır. Bir başka ifadeyle Siyonizmin yeni bir İbrani kimliği inşa ederken toprağı odaklandığı ve bu olguyu Tevrat da dahil olmak üzere dini ve insani değerlerin tamamının önüne geçirdiğini söylemek doğru olacaktır. Keza anti-Siyonist rabbilere göre Siyonistlerin bu davranışı, toprağın adeta bir put haline getirilmesidir.

56 Şlomo Sand, *Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi? Kitab-ı Mukaddes'ten Siyonizme*, çev. Işık Ergüden (İstanbul: Doğan Kitap, 2011), 318.

57 David Ben Gurion, *Ben Gurion Looks at The Bible*, trans. Jonathan Kolatch (New York: Jonathan David Publishers, 1972), 90, 134.

58 Gilad Atzmon, *Göçebe Kimlik: Yahudi Kimlik Siyaseti Üzerine Bir İnceleme*, çev. Duran Temel ve Fatih Peyma (İstanbul: İlimyurdu, 2014), 126.

59 David Novak, *Zionism and Judaism: A New Theory* (New York: Cambridge University Press, 2015), 49.

İdeolojinin isim babası Birnbaum bu eleştiriyi yapan en mühim isimlerden biridir.⁶⁰ Birnbaum, ideolojinin Eretz İsrail'i daha önce hiç yapılmayan bir şekilde siyasileştirerek manevi boyutundan koparttığını ve ona azami önem yükleyerek toprağı Yahudi varoluşunun merkezine koyduğunu belirtmiştir. Oysa Yahudi varoluşunun merkezinde toprak değil Tevrat vardır. Ya da daha doğru bir ifadeyle Yahudilerin var olabilmesini sağlayan Sina Ahdi, devamlılığını sağlayan unsur ise yalnızca Tevrat'tır.⁶¹ Birnbaum'a göre Siyonizm toprağı neredeyse bir put haline getirirken asıl önemli olan "İsrail"i yani insanı ihmal etmiş, arka plana atmış ve laik bir Yahudi ulus devleti kurabilmek için Eretz İsrail'in kutsallığını gasp etmiştir. İdeolojiyi eleştirenler açısından Siyonizm sadece Tevrat'ı veya Eretz İsrail'i değil aynı zamanda İbraniceyi de kendi laik emelleri uğrunda harcamıştır. Nitekim yukarıda da belirtildiği gibi Siyonizm kendi milliyetçiliğini gerçeğe dönüştürebilmek adına dil devrimi yapmayı amaçlamış ve İbraniceyi ulusal dil haline getirmiştir.

Din dili dışında diasporada kullanılmayan İbranice, Siyonistler açısından kendi milliyetçilikleri için gerek duydukları ulusal dilin karşılığı olmuştur. Siyonizmin öncüleri Avrupa'da kitap, dergi ve makalelerini İbranice kaleme alarak entelektüel boyutta çabalar gösterirken, bu hamleleriyle Yahudi toplumunda İbraniceye karşı ulusalcı minvalde bir farkındalık oluşturmaya çalışmışlar ve bunu da kısmen başarmışlardır. Avrupa'daki Yahudiler arasında ulusal dile dair küçük çaplı da olsa bir uyanış başlamışken, Filistin'e yapılan aliyalar ile bu uyanış büyük bir dil devrimine dönüşmüştür. Nitekim Siyonistler, İbraniceyi Filistin'de aliyaların yerleştirildiği kibutz gibi yeni yerleşim birimlerinde konuşma dili, zaman ilerledikçe de ülke genelinde resmi dil haline getirmiştir. Böylece özellikle de ikinci aliya sonrasında Filistin'de doğan Yahudilerin anadili İbranice olmuştur. Dil devrimiyle Yahudilerin hem geçmişiyile yani diasporayla ilişkisini koparmak hem Filistin yani vaat edilmiş topraklarla bağ kurmasını sağlamak hem de zihinlere Siyonist fikirleri kolaylıkla kodlamak, aşılacak amaçlanmıştır. Bu paralelde İbranice dil devriminin Yahudileri Filistin'e göç ettirme hususunda kayda değer yapıcı bir tarafı olmasa da göç edenler üzerinde muazzam büyüklükte etkiler yarattığını söylemek mümkündür.

Filistin'e göç eden Yahudilerde İbraniceyi anadil haline getiren Siyonistler bu yolla eski tabuları yıkarken yerine yeni tabular inşa edebilmiştir. Siyonistlerin bu paralelde her göç eden Yahudinin diasporaya özgü ismini imha ederek, kişilere Tanah'taki atalarının taşıdığı isimleri koyması oldukça dikkat çekicidir. Bu mübadelelerin nedeninin göçlerin diasporayla ilişkisini koparmak ama daha da önemlisi toprak ve antik dönemdeki atalarla aliyalar arasında güçlü bir bağ kurmak olduğu söylenebilir. Çünkü Siyonist bakış açısında antik dönemdeki Yahudiler toprak için yani Kudüs merkezli Filistin için savaşıyor, orayı fetheden ve orada yaşayan bir tarihe sahiptir. Bilimsel verilerle bu tarihin kısa bir dönemi

60 Materyalizm gibi modern kavramları benimseyen Macar Yahudisi ateist Birnbaum, I. Siyonist Kongresinden hemen sonra hareketten ayrılmış ve bir süre sonra da anti-Siyonist olmuştur. Bu değişiminin nedeni Yahudi dinine (Ortodoks mezhebe) girerek inanç sahibi olması ve zaman içerisinde rabbilik makamına yükselmesidir. Birnbaum hayatının sonuna kadar Siyonizmin Avrupa'da taraftar kazanmasına engel olmaya çalışmıştır.

61 Aryei Fishman, *Judaism and Modernization on the Religious Kibbutz* (New York: Cambridge University Press, 1992), 42-47.

kapsadığı gerçeği hatırlatılarak “Siyonist tarih yazıcılığı” sayesinde bu sürenin alabildiğine uzatıldığı belirtilmelidir.⁶² Nitekim Siyonist tarih yazıcılığı, Yahudi tarihini sadece toprak üzerinde hakimiyet kurulan zamanlara odaklamıştır. Böylece Musa’nın Çıkışı, Yuşa’nın savaşları, Hakimler Dönemi ve en önemlileri de Davud’un Krallığı ve Süleyman’ın inşa ettiği Bet ha-Mikdaş gibi tarihi olaylar ve dönemler ön plana çıkarken sürgünler adeta yok sayılmıştır. Siyonistler, kişilerin isimlerini değiştirmenin ötesinde toplumsal bazda da farklı isimlendirmelere gitmişlerdir. Öncelikle diasporaya özgü bir ifade olarak nitelendirdikleri Yahudi ibaresini terk ederek, göç eden Yahudileri “İbrani” olarak tanımlamışlardır. Antik bir kelime olması nedeniyle kadim bir geçmiş, kadim bir halk iddiasına yani milliyetçilik duygusuna katkı verecek İbrani ifadesi aynı zamanda sembolik açıdan dindar Yahudilere de bir sesleniştir. Çünkü Siyonist düşüncede Yahudiler de ataları İbrahim gibi karşı taraftan yani Avrupa’dan Filistin’e göç ederek İbrani olmalıdır. “Karşı tarafa” göç eden Yahudiler nüfus ve nüfuz olarak yeterli görüldüğünde ise İbrani ifadesi terk edilmiş yerine İsrail kelimesi getirilmiştir. Çünkü onların düşüncesinde İsrail/İsraili olmak Yahudi sözcüğü için en sahici konsepttir ve özgün ve kusursuz Yahudiliktir.⁶³ Diğer taraftan İsrail’in antik ve milli bir ifade olmasıyla sekülerlerin, dini açıdan en önemli isimlendirme olmasıyla da dindar Yahudilerin etki altına alınmaya çalışıldığı söylenebilir.

İbranice’nin asırlar sonra anadil haline gelmesi, dini ve antik isimlendirmelere çağrı yapılması ve Tanah’ta adı geçen şehirlere, bölgelere birebir tanıklık etmek ve önemlisi de Kudüs’te yaşamak göç edenlerin ama özellikle de göçler sonrasında orada doğan Yahudilerin belleklerinin milliyetçilikle aşılması için gereken zemini Siyonistlere sağlamıştır. Hazırlanan bu zeminin üzerine Siyonistlerin ayıklayıcı bir şekilde okuyarak seçtikleri Tanah anlatılarına ve Yahudi tarihinin bazı hadiselerine odaklanarak oluşturdukları tarih ve coğrafya bazlı eğitim sistemi de eklenince kibutzların milliyetçi olmaması neredeyse imkansızlaşmıştır. Siyonistlerin eğitim sisteminde pragmatist bir şekilde kullanmak amacıyla seçerek yer verdikleri tarihi hadiselerin hemen hepsinin geçmiş çağların savaş ve savaşçılarıyla ilgili olduğu belirtilmelidir. Musa’nın Mısır’dan Eretz İsrail’i fethetmek için çıktığı, Yuşa’nın toprağı savaşarak ve öldürerek kazandığı, Davud’un yaptığı savaşlar sayesinde bölgenin en güçlü kralı olduğu, Makkabilerin başarısı, Massada Direnişi ve Bar Kohba İsyanı Siyonistlerin başlıca önem verdiği ve Yahudilere dikte ettiği hadiselerdir. Bu tarihi kişi ve hadiselerin Siyonistler tarafından henüz Avrupa’dayken Yahudileri harekete geçirebilme maksadıyla ziyadesiyle kullanıldığını, Filistin’de ise kibutzlara adeta bir ateşleme silahı gibi dikte edildiğini söylemek doğru olacaktır. Ayrıca Musa ve Yuşa gibi isimlerin dini liderliğinin, diğer hadiselerin ise birçok dini hüküm ve emirle bağlantısının neredeyse tamamen bir kenara atıldığı bir Siyonist öykünmeden de bahsetmek mümkündür. Örneğin Musa’nın peygamberliği veya dini liderliğine hemen hiç önem vermeyen Herzl, onu sanki Mısır’da bürokrasi yaparak İsrailoğulları’nı kurtarmaya çalışan ve onları göç ettirebilen bir siyasi figürmüş gibi ele alarak Musa’ya öykünmüştür. Osmanlı İmparatorluğu ile savaşabilecek

62 Semiha Karahan, *Siyonizmin Teolojik Temelleri* (İstanbul: Divan, 2020), 83-85.

63 David Grossman, *Sleeping on a Wire: Conversations with Palestinians in Israel*, trans. Haim Watzman (London: Vintage Books, 2010), 253.

bir gücü komuta edemediği için savaşmaktan hiç bahsetmeyen Herzl, kendisini Musa ile özdeşleştirmiş ve Yahudilere toprağa doğru çıkış yapmaları gerektiğini sürekli vurgulamıştır.⁶⁴ Dolayısıyla Herzl kendisini Musa'nın yerine koyarken Avrupa'dan çıkış yapanların da kendilerini çöldeki İsrailoğulları ile eş tutması gibi bir netice söz konusudur.

Filistin'e göç edildiğinde ise bu öykünmelerin İbrahim ve Musa'dan daha çok Yuşa ve Davud gibi isimler ve antik dönem savaşçıları üzerinden yapıldığı gözlemlenmektedir. Mesela İsrail Devleti'nin kuruluşundaki en önemli isimlerden biri Ben-Gurion; Yuşa, Bar Kohba İsyanı ve Kral Davud'u adeta kendi Siyonizminin baş karakterleri haline getirmiştir. Filistin'e göç ettiğinde kendisini Bar Kohba İsyanında Roma ile savaşan komutanlardan biriyle özdeşleştirerek "Gruen" olan soyadını Gurion olarak değiştirmiş, Filistinlilerle savaşmak istediğinde kendisini Yuşa, devlet kurulduğunda ise Kral Davud zannetmiştir.⁶⁵ Kendilerini Makkabilerin arketipi gibi görerek toplumu bu tonda inşa etmek isteyen A. Ruppın ve V. Jabotinsky'i de bu tip öykünmelere önemli örneklerdir. "Makkabi'nin çocukları, Bar Kohba'nın torunları, halkları ve özgürlükleri için savaşta düşen ve ölen kahraman atalarının yerine geldi."⁶⁶ Bazı Siyonistlerin düşüncesinde ise "Massada'daki kardeşleri bugün Siyonizm dedikleri şeyi yapmışlardır"⁶⁷ ve kendileri Yahudi tarihindeki savaşçıların torunlarıdır. Bu öykünmeler neticesinde Siyonist önderler antik dönemdeki savaşçı kral veya komutanların gölgesi haline gelirken, kibutzlardakiler de bu modern Siyonist ordunun savaşçılarına dönüşmüştür. Nitekim Siyonistler, kibutzlara bu tarihi hadiseleri anlatırken ve hatırlatırken daha da önemlisi anakronik eşleştirmeler yaparken amaçladıkları sonuç inşa etmek istedikleri yeni İbrani kimliğinin savaşçı olmasıdır.

Tarihi verilerle Siyonistlerin bu amaçlarına ulaştıklarını söylemek de yanlış olmayacaktır. Kibutzlarda faşist milliyetçilikle radikal hale getirilen Yahudiler böylece tam manasıyla Siyonist olmuş ve içlerinden bazıları Siyonist milis yeraltı örgütlerine (Irgun vb.) katılarak belleklerine aşılanmış şiddet ve savaşı Filistinliler üzerinde ziyadesiyle göstermiştir. Küçük bir parantez açarak bu terörize halin sadece seküler Siyonistlere özgü olmadığı vurgulanmalıdır. Dini Siyonizm öğretisi ve iddialarıyla, dindar Siyonistleri radikalleştirmiştir. Yahudi teolojisinde vaat edilmiş topraklar ve seçilmiş halk inancına ve savaş ehliyetine dair var olan hemen tüm hükümleri adeta yok sayan veya yeniden yorumlayan Siyonist rabbiler dindarları savaşa yöneltmiş ve "diğerine" karşı nefret beslemesine imkan sağlayarak onları fanatikleştirmiştir.

Önemli ayrıntılardan biri de Siyonistlerin, Yahudileri şiddet ve savaşa henüz daha Avrupa'dayken davet etmeye başladığı gerçeğidir. XIX. yüzyılda Doğu Avrupa'daki anti-Semitizm kanlı eylemlere dökülmüş ve bölgedeki Siyonist liderler Yahudileri meşru müdafaaya davet ve teşvik etmiştir. Bu çağrıda bulunan liderlerden biri de Kültürel Siyonizmin kurucusu A. Ha'am'dır.⁶⁸ Özellikle 1903 "Kishinev Pogromundan" sonra

⁶⁴ *The Complete Diaries of Theodor Herzl*, 38.

⁶⁵ "David Ben Gurion", <https://www.jewishvirtuallibrary.org/david-ben-gurion>, (erişim tarihi: 06.01.2025); Dore Gold, "A Jewish revolt, the Romans and Modern Israel," *The Israel Forever Foundation* (erişim tarihi: 26.12.2024)

⁶⁶ Anita Shapira, *Land and Power: The Zionist Resort to Force 1881-1948* (California: Stanford University Press, 1992), 8, 14, 74.

⁶⁷ John Rose, *The Myths of Zionism* (London: Pluto Press, 2005), 36-37.

⁶⁸ Alter Hilewitz, "Ahad Ha'am," *Encyclopaedia Judaica I*, 2nd ed., (Jerusalem: Keter Publishing House, 2007), 525.

bölgedeki Siyonistlerin bazıları kendilerinin bu duruma düşmesine neden olduğunu düşündükleri için dinlerine lanet okurken bazıları da Yahudileri silahlanmaya ve savaşıma teşvik etmiş böylece fanatizmin ilk tohumlarını ekmışlerdir. “Ağlamayı ve yalvarmayı kes! Düşmanlarına ve seni dışlayanlara destek olmak için ellerini kaldırmayı bırak. Kendi silahlarının seni kurtarmasına izin ver.”⁶⁹ Pogromlar ve bu tarz söylemler neticesinde Rusya Yahudilerinin bir kısmı meşru müdafaaanın ötesine geçerek şiddeti benimsemiştir. “Çarlık Rusya’sında yaşanan gelişmelerin hatırı sayılır radikalleştirici bir etkisi oldu: Rus Yahudilerinin önemli bir kısmı yeni, seküler bir ulusal kimlik benimsediler ve onunla beraber de şiddet fikrini.”⁷⁰ Dolayısıyla Doğu Avrupa’da Siyonizmin en önemli temsilcilerinden biri olan Ha’am ve diğer Siyonistlerin inşa etmeye çalıştığı yeni Yahudi kimliğinin ister istemez şiddet olgusunu da içerdiğini söylemek doğru olacaktır. Böylece daha önce yaptıkları gibi Tanrı’ya sığınmak yerine savaşçı bir karakter kazanan Siyonist Rusya Yahudileri sayesinde, Yahudi toplumunun bir kısmı barışı telkin eden Yahudi geleneğinden zamanla büyük bir sapma göstermeye başlamıştır. Yani barışın öncelenmemesi ve şiddetin meşru kılınması yönündeki bu değişimi başlatan Rusya Yahudileridir ve bunu da henüz Rusya’dayken başlatmışlardır. Rusya’dayken başlayan bu minvaldeki değişim Filistin’de devam etmiştir. Nitekim ilk iki alıyanın tamamı, diğerlerinin de büyük yüzdesinin Rusya Yahudileri olduğu vurgulandığında bu husus anlaşılabilir olabilecektir. Birçok uzmanın düşüncesinde Siyonizmi benimsemiş Rusya Yahudileri, Siyonist amaçlarına ulaşmak maksadıyla Filistin’de isteyerek bir kaos yaratmıştır. Her yeni gelen alıyanın bir öncekine göre daha acımasız bir karakterde ve savaşmak için istekli olması da dikkat çekicidir. Keza Rusya’dan gelen göçlerin büyük çoğunluğunun zihin yapılarında yerleşimlerin başarı kazanarak devletin hızlıca kurulması için acımasız olmaları ve savaşmaları gerekliydi “çünkü onlara göre bir devleti ellerinde beyaz eldivenlerle inşa edemezlerdi.”⁷¹

Siyonistlerin kendi ideolojileri için yeni bir kimlik inşa etmesi, “diğerinin” kimliğini tanımlamasını da bir nevi zorunlu kılmıştır. Çünkü ideoloji milliyetçi ve savaşçı karakterde kurguladığı Siyonist kimliğin tam karşısına savaşması için bir düşman koymalıdır ve bu düşmanın da kadim bir hasım olması gerekmektedir. Nitekim Siyonist önderlerin ve kibutzlardaki Yahudilerin kendilerini antik dönem savaşçılarıyla özdeşleştirmesi sadece yeni İbrani kimliği inşasında bir harç vazifesi görmekle kalmamış Filistinlilerin de kimliğini tayin etmiştir. Siyonistler kendilerini geçmişe döndürürken Filistin toprağını da bile isteye geçmişe döndürerek Filistinlileri İsrailoğulları’nın antik dönemdeki en büyük düşmanları Kenanlılar, Amalek ve Haman ile eşleştirmiştir. Siyonizm bu anakronik eşleştirmeleri yaparak yeni İbrani kimliğinin Filistinlilerle herhangi bir bağ ve müspet yönlü bir ilişki kurmasının önüne geçmiş ve istediği düşmanlığı yaratabilmiştir. Zira Siyonizm yerleşimci sömürgeci bir ideolojidir ve Filistin’e komşuluk etmeye değil oraya ulusal karakterde bir devlet kurmaya gelmiştir. Ver her “istilacı ve işgalci” ideoloji veya “yerleşimci sömürgeci” siyasette görüldüğü üzere Siyonistler için yerel halk bertaraf

⁶⁹ Shapira, *Land and Power*, 36.

⁷⁰ Rabkin, *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*, 312.

⁷¹ Shapira, *Land and Power*, 368.

edilmesi gereken bir düşmandır.⁷² Bu “düşmanın” da bir Siyonist Yahudi tarafından nasıl nitelendirileceği kendi dünya görüşüyle ilgilidir. Seküler Siyonistler Filistinlileri ırkçı ve sömürgeci bakış açısıyla değerlendirerek, dindar Siyonistler de bazen cariyenin ve kovulmuş İsmail’in soyu bazen de putperest Amalek veya Haman şeklinde yaftalayarak düşman ilan etmiştir. Böylece Filistin’de, seçilen ve (kendi kendilerini) üstün kılınmış Siyonistlerle seçilmeyen, kovulması veya öldürülmesi gereken Filistinliler olmak üzere düalist bir kaos durumu ortaya çıkmıştır.

Son olarak Siyonistler açısından bu düşmanlığı kurmak ve devamlılığını sağlamak için en önemli besin kaynağının Yeşu Kitabı olduğu önemle belirtilmelidir.⁷³ Dindar veya değil hatta ateist hemen tüm Siyonist için Yuşa’nın Kenanlıları ve onların şehirlerini yok ederek kazandığı savaşlar kendileri için bir misal oluşturmaktadır. Ben-Gurion’un söylem ve eylemleri güçlü birer örnek olacak şekilde Siyonistler Tanrı’nın Yuşa’ya 7 Kenan halkını öldürmesi için verdiği emirlerin şimdi de geçerli olduğunu dolayısıyla onlarla komşuluk yapmamaları gerektiğini ve bu savaşları da Tanrı için yaptıklarını iddia edebilmişlerdir. Böylece Siyonizmin hedefleri için savaşan Yahudiler de kutsal savaşçılar haline gelebilmiştir. Anti-Siyonist rabbilerin ideolojiye yönelik tüm eleştirileri de baz alınarak küçük bir parantez açılırsa, dindar Yahudilerin savaşı benimseyerek Siyonizme verdiği bu destekle Yahudi dinine uygun bir davranış sergilediklerini söylemek pek mümkün değildir.

Sonuç

Siyonizm, kendisini bir kurtuluş yolu olarak tanıtarak Yahudilere parlak bir gelecek vaadinde bulunmuştur. Bu parlak geleceği olanaklı kılmanın da sadece milliyetçilikle mümkün olabileceğini iddia ederek XIX. yüzyılın popüler akımı milliyetçilik ideolojisini kendi teopolitikasının temel yapıtaşı haline getirmiştir. Siyonizme dair genel tanımların da hep modern Yahudi milliyetçiliği minvalinde yapıldığı aşikardır. Lakin Siyonistlerin ortaya koyduğu milliyetçilik biçimi göz önünde tutulduğunda Siyonizmin aslında “Siyonist milliyetçilik” şeklinde tanımlanması daha doğru olabilir. Nitekim Siyonistlerin milliyetçiliği, Yahudi tarihinden ve dininden kaynaklı kültürel bir temel üzerinden değil Batı’ya ait değerlerle, daha doğru bir ifadeyle Aydınlanmanın ürettiği modern kavramlarla şekillenmiştir. Bunun nedeni çoğunluğu seküler olan Siyonist kuramcılarının kendilerini “Batılı” hissetmesi ve Yahudi dini, geleneği ve toplumuna aidiyet duymamasıdır. Dolayısıyla Yahudi Siyonizmi her ne kadar Filistin’de kurumsallaşarak bir devlet kursa da emperyalist, kolonyalist ve hegemonyacı karakterde Batılı bir ideolojidir. Batılı olması da Siyonizmin Yahudi tarihinin içkin ve doğrusal bir uzantısı olmadığını, yani Yahudilikten ve Yahudi tarihinden kaynak almadığını göstermektedir. Bu paralelde Siyonizmi kuranların da Yahudilikten Siyonizme değil Siyonizmden Yahudiliğe geçtiği gerçeği açığa çıkmaktadır. Çoğunluğunun entegrasyon yanlısı olduğu ancak anti-Semitizmden dolayı bunu başaramadıklarında Siyonizmi kurguladığı gerçeği de bu tespiti desteklemektedir. Anti-Semitizmin üzerlerinde yarattığı psikolojik baskılarla bazı Yahudiler kendilerini

72 Patrick Wolfe, “Settler Colonialism and the Elimination of the Native,” *Journal of Genocide Research* 8, no. 4 (2006): 397.

73 Piterberg, *Siyonizmin Dönüşleri*, 453.

Batılılara ispat etmek için kendi milliyetçiliklerini kurmuş ve onlardan takdir beklemiştir. Dolayısıyla Siyonizm bir açıdan, anti-Semitizmin Yahudiler üzerinde yarattığı psikolojik sorunlar neticesinde ortaya çıktığı için travmatik bir ideolojidir. Ve bir Yahudi devleti kurmak da Avrupalı Siyonist kuramcılar açısından aslında psikolojik travmalarının üstesinden gelmekle eşdeğerdir.

Siyonist kuramcılar Yahudiliğe “geçmek zorunda kalmıştır” çünkü kurdukları ideoloji her milliyetçilik biçimi gibi toprak ve halk merkezlidir. Ve kendi milliyetçiliklerinin içini doldurabilmek ve hedeflerine ulaşabilmek için de kadim bir tarihe, toprağa ve halka ihtiyaçları vardır. Siyonistler bu ihtiyaçlarını gidermek adına Yahudi diniyle ideolojileri arasında bir ilişki kurarak Siyonizmi meşrulaştırma yoluna gitmişler ve başta Tevrat olmak üzere Tanah’a adeta demir atmışlardır. Çünkü ideolojileri için gerekli olan tarihi de halkı da toprağı da Tanah’ta bulmuşlardır. Bu yolla kendilerinin kadim, kutsal ve seçilmiş bir halk olduklarını, yine kadim ve kutsal bir tarihe sahip olduklarını ve anayurtlarının da Filistin olduğunu iddia edebilmişlerdir. Siyonistler tüm bu iddialarıyla Yahudileri kolektif olarak Filistin’e döndürmek ve yeni milliyetçi karakterde bir İbrani kimliği inşa etmek ve nihayetinde de bir Yahudi devleti kurmak hedeflerini başarmayı amaçlamıştır. XIX. yüzyıldan bugüne kadarki tarihi süreç Siyonizmin kurtuluş hedefinin nihai bir sonu olmadığını düşündürmekle birlikte başlangıç amaçlarına ulaştığını da göstermektedir. Dolayısıyla Siyonizmin başarıya ulaşmasında Tevrat ve dini kullanmasının yadsınamaz büyük bir payı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Tevrat’ın ve Yahudi teolojisinin Siyonizmi onayladığı veya doğruladığını söylemek mümkün değildir. Bu nedenle bir sömürgecilik biçimi olan Siyonizmin aslında sadece toprak ve insanı değil Tevrat’ı da sömürdüğünü belirtmek yanlış olmayacaktır.

İdeolojinin Yahudileri de sömürdüğünü belirtmek doğru olacaktır. Devletin kuruluşundan önce Siyonizm Yahudilerin sorunlarını görmezden gelmiş ve sürekli geleceğe yani bir olasılığa odaklanmıştır. Bu görmezden gelme hali aslında mevcuttaki Yahudilerin, Siyonizmin amaçlarına ulaşmasında sadece bir araç, nesne olarak görülmesi manasına gelmektedir. Yahudilerin bir nesneymiş gibi görülmesi aynı zamanda onların Siyonistler tarafından sevilmemesinin bir sonucu ve rahatlıkla “anormal” ve “kassız” olarak tanımlanmasının da açıklamasıdır. Siyonist kuramcılar diasporadaki Yahudilere karşı sevgisizliklerini ziyadesiyle ortaya koymuşlardır. Onların sevmediği kimlik de aslında Yahudi dini geleneğinin şekillendirdiği teolojik Yahudi kimliğidir. Siyonistler bu kimliğe yönelik menfi nitelendirmeler yaparken diğer taraftan da pragmatist bir şekilde seçilmiş halk inancını kadim halk motifi ihtiyacı için kullanarak büyük paradokslara imza atmıştır. Bu doğrultuda Siyonistlere göre Yahudiler hem üstün ve kadim bir halk hem de anormal bir halktır. Anlaşılan şu ki, Siyonistlere göre Yahudiler anormaldir ancak içlerinden sadece Siyonizmi “seçenler” normal olabilecektir.

Siyonizm mevcuttaki Yahudilerden hoşnut olmadığı için yeni bir İbrani kimliği inşa etmeyi başlıca hedeflerinden biri olarak belirlemiştir. Sürekli İbrani dirilişinden bahseden Siyonistler, yeni bir kimlik oluşturarak Yahudileri tamamen değiştirmeyi amaçlamış ve bunu da kısmen başarmıştır. Siyonistler tarafından tasarlanan İbrani kimliği her şeyden önce milliyetçi, seküler, kaslı ve toprağa bağlı onun için savaşıacak bir karakterdir. Yani

yeni kimliğin toprak merkezli bir milliyetçi olması istenmiştir. Tasarladıkları kimliği elde etmek için kibutzları bir pilot uygulama alanı gibi kullanan Siyonistler İbranice dil devrimi ve Siyonist tarih yazıcılığının ortaya koyduğu mitoslarla örülü bir tarihi eğitimini devreye sokmuştur. Ayrıca bu tarihin merkezine de Tanah'tan seçici ve ayıklayıcı bir okuma yaparak Yuşa ve Davud gibi savaşçı figürleri yerleştirmişlerdir. Bu hamleleriyle göç eden Yahudilerin zihinlerini de Yahudi geleneğinden kaynaklı kültürel bir milliyetçilikle değil Siyonist ırkçı milliyetçilikle kodlamışlardır. Bir başka ifadeyle göçlerin bellekleri Siyonizm ile aşılanmıştır dolayısıyla ortaya ırkçı, saldırgan, şovenist, diğerine yaşam hakkı tanımayan ve savaşçı karakterde yeni bir kimlik çıkmıştır. Bu kimliğin, Siyonistlerin iddiası üzere yeni İbrani veya İsrail kimliği ifadesinden daha çok Siyonist kimlik şeklinde adlandırılması gerekir. Üstelik Siyonizmin bir teopolitika olması, daha da önemlisi Dini Siyonizm adında bir çeşidinin varlığı Yahudi geleneğinde benzerine pek rastlanılmayan bir tipoloji üretmiştir. Ve bu tipoloji de şu kimlik adıyla nitelendirilebilir; radikal, fanatik dindar savaşçı Yahudi Siyonistler. Filistin'de inşa edilen bu Siyonist kimlik, Siyonizmin barış ve eşitlik gibi kavramları yok sayan ve şiddet ve savaş yanlısı bir ideoloji olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Gerek tarihi verilerin gösterdiği gerek de gelişen teknoloji dolayısıyla ispatına lüzum olmayan Filistin'de yaşanan Siyonist şiddetin, Siyonist kuramcılarının hedeflediği "normalleşmek ve kaslı olma hali" olduğu düşünüldüğünde dramatik neticelere varmamak mümkün değildir. Nitekim tüm bunlar Siyonizmin kaslı Yahudilik değil steroidli bir Siyonist kimlik inşa ettiğini fazlasıyla ortaya koymaktadır.

Son olarak Siyonizmin Yahudi dini açısından kabul edilemez bir kimlik inşa ettiği de belirtilmelidir. Yahudi geleneğindeki kimlik teolojik karakterde olup Tevrat merkezlidir ve Yahudi varoluşunun merkezinde de sadece Tevrat vardır. Yahudilerin asırlarca Tevrat halkı şeklinde adlandırılması ve çağrılmasının nedeni de budur. Yahudi teolojisinde sadece Tevrat'ın belirlediği paradigmalarla şekillenmesi gereken bu halk zaten bu nedenle Tanrı'nın halkı olarak seçilmiş ve dünyadaki tek kutsal toprak da onlara vaat edilmiştir. Dolayısıyla Tanrı, Tevrat, İsrailoğulları ve Eretz İsrail arasında kopmayacak çok özel ve sıkı bağlar vardır. Yahudilikte bu dört unsurdan oluşan kutsal sistemin Siyonistler tarafından bir rol model gibi kullanıldığını söylemek isabetli olabilir. Tevrat, ideolojinin tarihi ve kökeni vazifesi görmüş, İsrail ulus, Eretz İsrail ise toprak eksenine karşılık getirilmiştir. Tanrı'nın yerini ise Siyonist devlet anlayışı almıştır. Bir başka ifadeyle Tanrı'nın yerine Siyonizm ikame edilmiştir. Aslında Tanrı başlangıçta bir İsrail projesi yaratırken, Siyonistler de adeta bu projeye bir muadil olarak Siyonist ideolojiyi ortaya çıkararak kurdukları devlete ve inşa ettikleri yeni kimliğe İsrail ismini vermiştir. Bu davranış biçiminin, zıt fonksiyonlarla çalışan seçilmiş halk inancının kibir kısmının en uç noktası olduğu söylenebilir. Ayrıca Siyonist modellemede dinin ve şeriatın yerini de toprağın aldığı anlaşılmaktadır. Çünkü Siyonistler Yahudi varoluşunu Tevrat ile değil toprakla bağdaştırmış ve toprak olmadığı takdirde varlıklarının son bulacağını iddia etmiştir. Bu paralelde Siyonizm aslında inşa ettiği yeni İbrani kimliğini toprak halkı haline getirmekle kalmamış Siyonist Yahudileri birer toprak fetişi yapmıştır.

Beyanname:

1. Etik Kurul İzni: Etik Kurul İzni gerekmektedir. İnönü Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 04.07.2024 tarihli ve E.459131 sayılı ve 2024/12-4 numaralı kurul onayı alınmıştır.

2. Katkı Oranı Beyanı: Makaleye başkasının katkıda bulunmadığını beyan ederim.

3. Çıkar Çatışması Beyanı: Herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

KAYNAKÇA

- Arendt, Hannah. *The Jewish Writings*, ed. Jerome Kohn ve Ron H. Feldman. New York: Schocken Books, 2007.
- Arendt, Hannah. *Totalitarizmin Kaynakları I: Antisemitizm*. 6.bsk. çev. Bahadır Sina Şener. İstanbul: İletişim, 2016.
- Atzmon, Gilad. *Göçebe Kimlik: Yahudi Kimlik Siyaseti Üzerine Bir İnceleme*, çev. Duran Temel ve Fatih Peyma. İstanbul: İlimyurdu, 2014.
- Baron, Salo Wittmayer. *Modern Milliyetçilik ve Din*, çev. Mehmet Özey. İstanbul: Açılım, 2007.
- Ben Gurion, David. *Ben Gurion Looks at The Bible*. Translated by Jonathan Kolatch. New York: Jonathan David Publishers, 1972.
- Bolu, Abdullah ve Erdem, Murat ve Yalçın, Funda Yiğit ve Günay, Hüseyin. "Steroid Kullanımına Bağlı Ortaya Çıkan Mani Olgusu." *Journal of Mood Disorders* 3 no. 2 (2013): 74-6.
- Brenner, Michael. *In Search of Israel: The History of Idea*, United Kingdom: Princeton University Press, 2018.
- Brenner, Michael. *Kısa Yahudi Tarihi*. çev. Sevinç Altınçekiç. İstanbul: Alfa, 2011.
- Çakı, Caner. "Antisemitist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü." *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9, no. 17 (Haziran 2019): 203-219.
- Fishman, Aryei. *Judaism and Modernization on the Religious Kibbutz*. New York: Cambridge University Press, 1992.
- Ginzberg, Louis. *The Legends of The Jews I*. Translated by Henrietta Szold. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1913.
- Gold, Dore. "A Jewish revolt, the Romans and Modern Israel," *The Israel Forever Foundation* (erişim tarihi: 26.12.2024)
- Goranov, Stefan. "İrkçılık: Siyonizm'in Temel Bir İlkesi." *Siyonizm ve İrkçılık*, haz. Türkkaya Ataöv. 29-41. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982.
- Grossman, David. *Sleeping on a Wire: Conversations with Palestinians in Israel*. Translated by Haim Watzman. London: Vintage Books, 2010.
- Gutmann, Joshua and Heinemann, Joseph. "Antisemitism." *Encyclopaedia Judaica II*. 2nd ed. Jerusalem: Keter Publishing House, 2007.
- Hasanoğlu, Eldar. "Anti-Siyonist Yahudilerin Dini Argümanları ve Değerlendirilmesi", *Filistin Araştırmaları Dergisi*, Özel sayı: Kudüs'te Kimlik ve Mekan (Nisan 2025): 259-278.
- Hasanov, Eldar. *Nuh Kanunları ve Nuhilik*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Hertzberg, Arthur, *The Zionist Idea: A Historical Analysis and Reader*. Philadelphia: The Jewish Publication Society, 1997.
- Hilewitz, Alter. "Ahad Ha'am", *Encyclopaedia Judaica I*. 2nd ed. Jerusalem: Keter Publishing House, 2007.
- Karahan, Semiha. *Siyonizmin Teolojik Temelleri*. İstanbul: Divan, 2020.

- Karahan, Semiha. "The Concept of Time and the Future Perception of Zionism Based on the Messianic Doctrine: Forcing God into the Golden Age." *Milel ve Nihal: The Critique of Zionism*, 21 (2024): 107-135.
- Klinger, Jerry. "Max Nordau From Degeneration to Regeneration." http://www.jewish-american-society-for-historic-preservation.org/images/Max_Nordau.pdf, (erişim tarihi: 21.12.2024)
- Lazare, Bernard. "Tarihi ve Sebepleriyle Yahudi Aleyhtarlığı, Antisemitizm." *Çelimli Çalım*, no. 7 (Sefer 1436).
- Leibowitz, Yeshayahu. *Peuple, Terre, Etat*. Translated by Catherine Neuve and Eglise Gerard Haddad. Paris: Plon, 1995.
- Lesse, Harry. "Samson Raphael Hirsch", *Yahudi Felsefesi Tarihi*, ed. Daniel Frank ve Oliver Leaman, 731-739. Ankara: Hece Yayınları, 2018.
- Lichtenstein, Aharon. *Leaves of Faith: The World of Jewish Learning*. New Jersey: Ktav Publishing House, 2003.
- Midraş Raba, www.sefaria.org (erişim tarihi: 10.01.2025)
- Mişna, www.sefaria.org (erişim tarihi: 10.01.2025)
- Novak, David. *The Election of Israel: The Idea of Chosen People*. New York: Cambridge University Press, 1995.
- Novak, David. *Zionism and Judaism: A New Theory*. New York: Cambridge University Press, 2015.
- Piterberg, Gabriel. *Siyonizmin Dönüşleri: Mitler, Siyaset ve İsrail'de Araştırmacılık*, çev. Aysun Babacan. İstanbul: İthaki, 2015.
- Rabkin, M.Yakov. *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*, çev. Şahika Tokel. İstanbul: İletişim, 2014.
- Raz-Krakotzkin, Amnon. "Exile, History, and the Nationalization of Jewish Memory: Some Reflections on the Zionist Notion of History and Return." *Journal of Levantine Studies* 3, no. 2 (2013).
- Rose, John. *The Myths of Zionism*. London: Pluto Press, 2005.
- Salmon, Yosef. "Zionism and Anti-Zionism in Traditional Judaism in Eastern Europe." *Zionism and Religion*, ed. Shmuel Almog, Jehuda Reinhartz ve Anita Shapira. Hanover and London: University Press of New England, 1998.
- Sand, Şlomo. *Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi? Kitab-ı Mukaddes'ten Siyonizme*, çev. Işık Ergüden. İstanbul: Doğan Kitap, 2011.
- Shapira, Anita. *Land and Power: The Zionist Resort to Force 1881-1948*. California: Stanford University Press, 1992.
- The Complete Diaries of Theodor Herzl*. Translated by Harry Zohn. New York: Herzl Press and Thomas Yoseleff Publisher, 1960.
- Tora ve Aftara: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Şemot*, çev. Moşe Farsi. İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010.
- Tora ve Aftara: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Devarim*, çev. Moşe Farsi. İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010.
- Traverso, Enzo. *Yahudi Modernitesinin Sonu: Muhafazakar Bir Dönüm Noktasının Tarihi*, çev. Zeynep Bursa. İstanbul: Ayrıntı, 2016.
- Weiss, Meira. *The Chosen Body: The Politics of the Body in Israeli Society*. California: Stanford University Press, 2002.
- Wolfe, Patrick. "Settler Colonialism and the Elimination of the Native." *Journal of Genocide Research* 8, no. 4 (2006): 387-409.
- Talmud Bavli, www.sefaria.org (erişim tarihi: 10.01.2025)
- "David Ben Gurion." <https://www.jewishvirtuallibrary.org/david-ben-gurion>, (erişim tarihi: 06.01.2025)

Extended Abstract

Zionism, one of the most important phenomenon of the Jewish modern period, is a theopolitics produced by the Jews, the majority of whom were secular in character. Zionism, which emerged in Europe in the 19th century, is defined as modern Jewish nationalism. Zionism is a movement that emerged as a result of many factors. In that century, In that century, the movements such as nationalism and nation-state in Europe and the increasing racism associated with them greatly affected European Jews. With the rise of nationalism among Western peoples and its expression in thought and in action, the hatred towards Jews that had lasted for hundreds of years in Europe took on a new form. Thus, the hatred of Jews in Christianity turned into racism and anti-Semitism in the modern era and parallel to this, a new phenomenon called the "Jewish Question/Problem" emerged. Both nationalism and the anti-Semitism inherent in this popular movement have affected the Jews in many aspects, such as sociologically, psychologically, politically, mentally, etc., and have caused them serious harm. One of the most important consequences of anti-Semitism is that it has caused Jews to establish their own nationalism, namely Zionism, in the political arena and in thought. Some Jews in the West, who were the objects of racial hatred, created the Zionist ideology with the idea and claim that it would provide a solution to the Jewish Question. Zionism promised salvation to the Jews, claiming that it would be a solution to the Jewish Question, which developed as a result of popular ideas and belief systems in the West such as anti-Semitism and nationalism. In this context, its initial goals were to carry out a Hebrew language revolution, build a new Hebrew identity with a nationalist character, facilitate the collective migration of Jews to Palestine and establishing a sovereign and independent Jewish state there. Zionist theorists and leaders claimed that the only way for European Jews, whom they defined as "abnormal," to become normal was to migrate to Palestine and establish a state there. Zionism, which blends secular Western values with the purely religious doctrines of Judaism has followed the same method in constructing this new identity. In this parallel, what the Zionists mean by normality can also be evaluated in a criminal context. Namely, the Zionist identity they have created and called it the new Hebrew identity was aggressive, violent, hegemonic in character, fascist nationalist or radically religious. Zionists combined modern concepts like nationalism and national identity with the principle of chosenness, a key theological issue in Jewish belief. The belief in the chosen people as "God's peculiar and holy people" has functioned as a very important shaping paradigm in Jewish tradition, sociology and psychology from antiquity to postmodern times. It can be stated that the belief in chosenness inherently leads to a feeling and behavior that oscillates between arrogance and fear. In various phases of history up to the twentieth century, Jews have existed with different identities, but each of these identity names were directly linked to the belief in a chosen people. This connection also shows that Jewish identity is constructed in a religious tone. Within the context of chosenness, Jews were given duties regarding what character traits they should have. It was repeatedly emphasized in Jewish theology that those character traits were following God at first and then the three Jewish Patriarchs and consequently Moses. Thus, they created an identity

that was both and ancient, Western and Middle Eastern, and most importantly, territorial, an identity that implanted itself into memory of some Jews. As a result of this memory implantation, Zionists “succeeded” in building a new Hebrew identity as they intended. It can be emphasized that the Zionists wanted the new modern Hebrew identity should be territorial, secular and nationalist in character. However, it is difficult to argue that this identity closely resembles the theological identity structure in Jewish tradition. The Zionist identity, as evidenced by the history and geography of Palestine from the 20th century to the present, is hegemonic, denying the right to life to anyone but itself, and embodies a theological, colonialist character that is fascist and chauvinistic. Considering the historical data, it would not be wrong to say that the Zionists achieved this goal. The Jews who were radicalized by fascist nationalism in the kibbutzim became full-fledged Zionists and many of them joined the Zionist militarist underground organizations such as Irgun, Hagana etc. They showed special violence that was instilled in their memories on the Palestinians. The Zionists' construction of a new identity for themselves necessitated the definition of the identity of the “other”. While the Zionists returned themselves to the past, they returned the land of Palestine also to the past, equating the Palestinians with the Canaanites and Amalek, who were the greatest enemies of the Israelites in ancient times. Thus, two identities emerged: first, the Zionist which are considered the contemporary identity of the chosen Israelites of antiquity, and second, the Palestinians who are considered the contemporary identity of the indigenous Canaanite tribes. According to the Zionist worldview, just as the Israelites killed and expelled the Canaanite tribes, the Zionists should do the same to the Palestinians.